

SĂPĂTURILE ARHEOLOGICE DE SALVARE DE LA OLTENI – „*CARIERA DE NISIP*”, JUD. COVASNA, ÎN ANUL 2000

Satul Olteni, comuna Bodoc, județul Covasna este situat la 10 km nord de municipiul reședință de județ Sfântu Gheorghe (Pl.II, 1), de ambele părți ale drumului național DN-12 Brașov–Miercurea Ciuc, pe malul drept al Oltului, în dreptul Munților Bodoc situați pe malul stâng al râului.

Localitatea este bine cunoscută în literatura arheologică datorită în primul rând, celor două situri aflate la marginea sa de nord: așezarea culturii Cucuteni–Ariusd (LÁSZLÓ 1911, 178; ROSKA 1943, 73; Rep.Arh.Cv. 1998, 48) și castelul roman (XXX 1960, 351; SZÉKELY 1967, 138; SZÉKELY 1993, 279–282; Rep.Arh.Cv. 1998, 49); (Pl.I, 2).

Din toamna anului 2000, pe un teren situat la intrarea din sud în satul Olteni, în locul numit de localnici „Tag”, situat pe terasa înaltă a Oltului (Pl.II. 2-3), firma DOMARKT S.R.L. a reluat lucrările de exploatare a vechii cariere de nisip, fără să fi obținut în prealabil, avizul de eliberare a terenului de sarcină arheologică. În noiembrie 2000, sesizată de prevederile legale cu privire la protejarea patrimoniului arheologic, conducerea firmei s-a adresat Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național (DJCCPCN) Covasna, în scopul obținerii avizului. Reprezentanții DJCCPCN au recomandat conducerii firmei să se adreseze Muzeului Carpaților Răsăriteni, în vederea unei expertize privind existența aici a vestigiilor arheologice. Deplasat imediat la fața locului, directorul muzeului, V. Cavruc, a efectuat o cercetare de teren, în urma căreia a constatat existența în zona lucrărilor a unor vestigii din neolitic, epoca bronzului și din sec. IV d.Chr., în mare parte deja distruse, atât de vechile, cât și de noile lucrări de exploatare a carierei. La suprafața terenului din apropierea carierei au fost recoltate fragmente ceramice, iar în malurile carierei, au fost observate profilele unor gropi. Conform legislației în vigoare, între DOMARKT S.R.L. și Muzeul Carpaților Răsăriteni a fost încheiat un contract de eliberare a terenului de sarcină arheologică, iar lucrările au fost, pe perioada de iarnă, sistate.

În primăvara anului 2001, între 7 mai și 2 iulie, în virtutea contractului încheiat, o echipă

de cercetare a Muzeului Carpaților Răsăriteni, condusă de V. Cavruc și formată din Dan Buzea și Ianovics Istvan – muzeografi-arheologi, Galina Cavruc – conservator, Bartha Istvan – desenator, a efectuat în zona carierei cercetări arheologice de salvare.

În urma perighezelor efectuate în zona carierei și în apropierea acesteia, au fost descoperite două obiective arheologice, neatestate până acum în literatura de specialitate.

Primul dintre ele – sector A – este situat la 800 m sud de sat, în principal la est și nord de borna kilometrică ce indică 1 km până în Olteni. Pe o suprafață de cca. 600 m (N-S) x 80/200 m (E-V) m, în principal între Drumul Național 12 și calea ferată Brașov–M.Ciuc, în zona carierei de nisip (Pl.II, 3) și la sud de ea, se întinde o așezare, în cuprinsul căreia au fost descoperite materiale arheologice din sec. IV d.Chr. și din epoca bronzului. Lucrările de exploatare a carierei – prin excavații până la adâncimea de cca. 15 m – au distrus partea de nord a așezării, de cca. 10.000 mp (Pl.VI, 1-2), iar o parte a fost afectată până la adâncimea de -0,40 -0,50 m, cca 1200 mp (Pl.III).

Al doilea punct – sector B – (Pl.VI, 3) se află la vest de DN 12, imediat la intrarea în sat din sud. DOMARKT și-a anunțat intenția de a extinde cariera și în această zonă, însă ulterior a renunțat. Aici, pe o suprafață de cca. 60 x 30 m, la marginea de sud a carierei vechi de nisip, au fost descoperite fragmente ceramice de factură neolitică. Așezarea a fost puternic afectată de vechea carieră și de lucrările de amenajare a DN 12.

Zona A. Săpăturile de salvare s-au desfășurat pe suprafața neafectată, în zona Parceleii agricole 721/2, de cca. 5.000 mp. Suprafața cercetată a fost împărțită în carouri de 2 x 2 m – sud-nord A-P; A'-G' și est-vest 1-10; 1'-14' începând din dreptul S3, caroul A-1 (Pl.I II – Planul săpăturilor). Porțiunea afectată deja de lucrările de exploatare a carierei, a fost cercetată prin taluzarea malurilor și răzuirea suprafeței la nivelul la care a ajuns lama bulldozerului, iar acolo unde terenul a rămas neafectat, sau parțial afectat, au fost deschise 7 secțiuni (S1–S7) și 5 casete (C1–C5).

S1 (4 x 2 m) orientată, așa cum permitea terenul, nord-vest-sud-est (Pl. XIV, 2; Pl. VI, 5), a fost deschisă lângă malul de vest al carierei, la 12 m est de DN-12, deasupra unei gropi (Gr.2), ce se observa în taluzul malului abrupt. Stratul vegetal, până la adâncimea de 0,2 m, prezenta un sol de culoare galbui-cenușie. În acesta au fost găsite deșeuri moderne. Între 0,2 și 0,7 m adâncime se afla un strat de pământ nisipos de culoare cenușiu închis, deranjat de rădăcinile arborilor și de crotovine (Pl. XIII 1,2). Din acest strat s-au recoltat 7 fragmente de lipitură și 7 fragmente ceramice din sec. IV.d.Chr, dintre care 6 fragmente de pereți de la vase grosiere lucrate cu mâna și 1 fragment ceramic din pastă fină de culoare cenușie, lucrat la roată. Stratul steril – nisip galben argilos – a apărut la adâncimea de 0,70 m.

Groapa 1 (Gr.1) a fost descoperită în S1, caroul 1 la adâncimea de 0,55 m la nivelul solului steril. Ea avea forma unui oval neregulat orientat N-S (Pl.XIV, 2; Pl.XIII 1,2), Dg. = 1,60-1,80 m; Df. = 0,60-0,80 m; Ad. = 1,72 m. Umplutura gropii consta dintr-un pământ cenușiu-închis, tasat, cu multe resturi de lemn carbonizat și lut ars.

În umplutura gropii s-au descoperit: 1 fragment de os de animal, 1 fragment de lipitură, o piatră, 117 fragmente ceramice din sec. IV d.Chr, din care 102 de categorie grosieră lucrate cu mâna (96 de pereți, 5 de buze și 1 de fund) și 15 lucrate la roată (12 de pereți și 3 de funduri).

A fost reconstituită o ceașcă-opaiț de formă tronconică, lucrată cu mâna din pastă grosieră, decorată la baza corpului cu un șir de alveole alungite realizate prin împunsături de sus în jos, delimitând practic fundul vasului. Are culoarea cărămizie, a fost bine arsă, cu Dg = 14 cm, Df = 8 cm, H (înălțimea) = 9 cm și grosimea pereților de 1 cm (Pl.XXV, 3).

Groapa 2 (Gr.2) a fost descoperită în malul de vest al carierei, în partea de est a carourilor 1 și 2 (Pl.XIV, 2-3). Profilul gropii se observa în malul carierei, unde prezenta umplutura cenușoasă și un rând de bolovani la nivelul gurii. S-a păstrat doar partea de vest a gropii, cealaltă jumătate fiind distrusă de carieră. În plan, gura gropii a fost evidențiată la adâncimea de 0,6 m, nivel la care în umplutură se observau patru bolovani și o jumătate de râșniță de formă patrulateră. Groapa avea gura circulară și se lărgea considerabil spre fundul drept. Dimensiunile gropii: Dg.= 1,6 m; Df.= 1,4 m; Ad.= 2,3 m.

Umplutura gropii consta din pământ afânat, de culoare galbui-maronie, în amestec cu cenușă, fragmente mici de lemn carbonizat lut ars și multe oase de animale (Pl.VII, 1). La adâncimea cuprinsă între 2 și 2,2 m, în partea de sud-vest a gropii, se aflau patru bolovani și o râșniță întreagă (Pl.VII, 2), de forma circulară cu diametrul de 30 cm, plată, groasă 10-12 cm. În jurul acestor bolovani se afla un pământ cenușos cu multă arsură de culoare neagră.

Materialul arheologic descoperit în umplutura gropii constă din: 10 fragmente de lipitură arsă; 11 pietre, 61 fragmente de oase și un fragment de piesă de piatră, posibil topor. Dintre piese se remarcă un fragment de ac din os aparținând culturii Noua. Acesta este perforat la capătul proximal, și probabil ascuțit conic la capătul activ. Piesa a fost ruptă în vechime; lungimea fragmentului este de 9 cm (Pl.XIX, 11). A fost descoperit și un fragment de coadă de lingură, lucrată cu mâna din pastă fină de culoare cărămizie, plată, ascuțită la un capăt, tipică pentru cultura Cucuteni-Arșud (Pl.XX, 2).

Majoritatea materialelor ceramice, 52 fragmente, aparțin culturii Noua, din care: 40 de pereți și 5 de buze – sunt de categorie semifină (lucrată din pastă în amestec cu nisip fin și pietricele), iar 7 fragmente – 5 de pereți și 2 de funduri – de categorie fină (lucrată din pastă în amestec cu nisip și pietricele mărunte, bine netezită și adesea lustruită până la luciu metalic, de culoare cenușie sau neagră).

Printre fragmente ceramice ale culturii Noua se remarcă câteva forme reconstituibile:

- o căniță cu toartă supraînălțată cu buton, corpul globular, lucrată din pastă semifină de culoare cenușie (Pl.XX, 1);

- o oală din pastă semifină cu buza rotunjită (Dg = 20 cm, H păstrată = 14,8 cm), cu o toartă semicirculară prinsă de corp, cu exteriorul de culoare neagră, lustruită iar grosimea pereților este neuniformă, între 0,5-1 cm (Pl.XXII,4).

În apropierea Gr.2, în car. 1, la nivelul solului steril, la adâncimea de 0,75 m, a fost descoperită o groapă de stâlp. Aceasta avea gura circulară, pereții drepecți, fundul conic și următoarele dimensiuni: Dg. = 0,48 m; Ad. = 0,90 m. Umplutura gropii se compunea din pământ negru în amestec cu cenușă și multe fragmente mici de lemn carbonizat și lut ars. Fără materiale arheologice.

S2 (4 x 4 m), orientată N-S a fost deschisă la marginea de sud a carierei, deasupra taluzului, în care, în stratul de lut galben, la ad. 0,80 m,

se observa, un strat de arsură de culoare roșie. Stratul vegetal era gros de 0,15 m și se prezenta sub forma unui sol de culoare neagră, cu multe resturi vegetale. Sub el, la adâncimea de 0,15 - 0,45 m, se află un strat de pământ cenușiu închis, în care au fost descoperite 25 fragmente ceramice grosiere din sec. IV d.Chr., lucrute cu mâna și 2 fragmente de lipitură. La adâncimea de 0,45 m, a apărut stratul steril nisipos. Arsura care se observa în malul carierei, după toate probabilitățile, reprezenta urma unui complex adâncit, distrus de lucrările de exploatare a carierei.

S3 (20 x 2 m) orientată E-V, cuprindea carourile A1-10, a fost extinsă apoi spre est, din dreptul car. A1, cu încă 3 carouri A1'-3'. Datorită faptului că au fost descoperite complexe de locuire, această secțiune a fost lărgită spre sud, în zona car. A'-2/3' și spre nord în zona car. B,C - 2/6'. În urma acestei extinderi s-a ajuns la o suprafață totală de 134 mp.

Stratul vegetal – sol de culoare neagră – avea grosimea de 0,15 m. Sub acesta, la o adâncime între 0,15 și 0,40 m, se afla un strat cenușiu închis, în care s-au descoperit: 273 fragmente ceramice din sec. IV, 8 aparținând culturii Noua, precum și 6 fragmente de oase de animale, 35 fragmente de lipitură arsă, 5 pietre, și 1 fragment de zgură de fier. Ceramicii din sec. IV îi aparțin două categorii: lucrată cu mâna, grosieră (206 fragmente de pereți, 19 fragmente de funduri și 24 fragmente de buze). Din această categorie s-a reconstituit forma unei cești-opaiț, tronconică, de culoare cărămizie, cu fundul îngroșat, și delimitat pe exterior de un șir de alveole. Dg = 12 cm, Df = 10 cm, H = 5 cm, grosimea pereților = 0,8 cm și a fundului = 2,4 cm (Pl.XXV, 2). La aceasta se adaugă ceramica lucrată la roată, din pastă cu mult nisip, de culoare cenușie (21 fragmente de pereți, 2 fragmente de funduri și 1 fragment de toartă). Ceramicii culturii Noua i-au fost atribuite 3 fragmente de pereți cu suprafață bine netezită și 5 fragmente de buze de la vase confecționate din pastă seminfină.

În partea de nord-est a S3, în car. A, B, C, A' - 2, 1, 1', 2', 3', la nivelul solului steril, la adâncimea de 0,35 m de la suprafața terenului, a fost descoperit conturul unui complex adâncit – Locuința 1 (L1) (Pl.VIII, 1-2; Pl.IX, 1-2). Aceasta avea forma aproximativ oval-dreptunghiulară (Pl. IV, 1). Ea avea suprafața de cca. 28 mp, lungimea de cca. 9-9,5 m (NE-SV) și lățimea de cca. 3,5-4 m (SE-NV) și era cu 0,80 m, adâncită în solul steril (Pl.X, 2; Pl.XI, 1-2).

Suprafața locuinței se reducea considerabil spre partea inferioară, reușindu-se uneori urmărirea treptelor de-a lungul pereților (Pl.X, 1). În partea de sud a locuinței se afla o vatră de foc, de formă circulară. Umplutura locuinței consta din pământ de culoare neagră, puternic pigmentat cu fragmente de lemn și lut ars. La adâncimea de 0,60 m, în partea sa de nord, pe același nivel, au fost sesizate mai multe pietre, provenite probabil de la amenajarea unei podele, procedeu necesar izolării podelei de solul umed.

În umplutura locuinței au fost descoperite: 43 fragmente de oase de animale, 24 fragmente de lipitură, 2 fragmente de zgură de fier, 4 pietre, precum și 577 fragmente de vase ceramice din care: 5 fragmente aparțin culturii Noua; 567 din sec. IV. d.Chr. și 5 fragmente de factură (tradiție) dacică.

Culturii Noua îi aparțin 5 fragmente ceramice, printre care menționăm câteva forme caracteristice:

- cânăță cu corpul globular, cu toartă ușor supraînălțată, cu un buton abia sesizabil, lucrată din pastă seminfină, de culoare cenușie cu pietricele albe (Pl.XX, 3).

- toartă ușor supraînălțată, de la o ceașcă lucrată cu mâna, din pastă grosieră, de culoare cărămizie (Pl.XX, 4).

- ceașcă cu corpul globular și toartă ușor supraînălțată, lucrată cu mâna din pastă seminfină, de culoare gălbuie (Pl.XX, 5).

- vas miniatural lucrat cu mâna din pastă seminfină de culoare cenușie, H = 2 cm (Pl.XIX, 6).

- un vas miniatural, lucrat cu mâna din pastă grosieră, ușor netezit, Dg = 8 cm, Df = 6 cm, H = 3 cm (Pl. XIX, 3).

Culturii Noua îi aparțin probabil și următoarele 3 piese:

- un fragment de topor, confecționat din tuf vulcanic, ascuțit la un capăt, cu gaură de înmănușare la mijloc (Pl.XIX, 9).

- jumătatea unei pietre de formă relativ ovală, folosită probabil ca lustruitor (Pl.XIX, 8).

- un fragment de roțiță de car miniatural, din gresie de culoare cenușie, cu diametrul de 4 cm, iar cel al orificiului, de 0,8 cm (Pl.XIX, 2).

Ceramica din sec. IV este reprezentată de 567 fragmente ceramice, dintre care:

Ceramica grosieră lucrată din pastă în amestec cu pietricele, nisip și cioburi pisate, lucrată cu mâna, bine arsă și ușor netezită, de culoare castanie, cărămizie, iar uneori maronie, este reprezentată de 486 fragmente, din care: 386 de pereți, 50 de funduri și 50 de buze,

provenite de la vase de diferite dimensiuni și forme, în special oale bitronconice cu buza evazată sau răsfrântă, căni tronconice ornamentate cu brăuri alveolate și cu alveole realizate pe corp.

În această categorie ceramică se disting câteva elemente mai expresive:

- Un capac lucrat cu mâna, din pastă grosieră, cu buton de prindere perforat transversal, în jurul căruia a fost realizat un decor din alveole.

- O ceașcă tronconică, lucrată cu mâna din pastă grosieră, de culoare cărămizie, fundul delimitat de alveole; $D_g = 14$ cm, $D_f = 8$ cm (Pl.XXV, 6).

- O ceașcă-opaiț de formă tronconică, lucrată cu mâna, din pastă grosieră, de culoare cărămizie, cu urme de arsură neagră în interior, $D_g = 16$ cm; $D_f = 8$ cm (Pl.XXV, 1).

- Ceașcă-opaiț de formă tronconică, cu urme de arsură în interior, lucrată cu mâna, din pastă grosieră, $D_g = 22$ cm, $D_{fund} = 14$ cm, $H = 9$ cm (Pl.XXV, 4)

Ceramica fină este lucrată la roată din pastă în amestec cu nisip, are suprafețele bine netezite, culoarea cenușie, cărămizie sau gălbuie. Adesea este ornamentată cu incizii drepte și/sau în valuri, dispuse orizontal. Acestei specii îi aparțin 81 de fragmente ceramice, printre care, de culoare cenușie: 20 fragmente de pereți, 3 fragmente de funduri, 7 fragmente de buze; de culoare cărămizie: 49 fragmente de pereți, ornamentați cu linii late incizate; de culoare neagră: 2 fragmente de pereți și 1 fragment de buză lustruită.

Printre acestea se disting câteva forme mai relevante:

- Un fragment de buză de vas de provizii, de tip *krausengefässe*, de culoare cărămiziu-gălbui, lucrat din pastă fină la roată, ornamentat cu bandă incizată dispusă în valuri, $D_g = 24$ cm (Pl.XXVII, 3).

- Un fragment de buză de la un vas de provizii, de tip *krausengefässe*, lucrat la roată din pastă grosieră de culoare cărămizie, ornamentată cu bandă incizată în valuri. $D_g = 26$ cm (Pl.XXVII, 2).

- Un fragment de buză de la un vas de provizii, de tip *krausengefässe*, lucrat la roată, de culoare cenușiu-închisă, ornamentat cu benzi de valuri incizate dispuse pe corp cât și pe buza tăiată drept (Pl.XXVII, 1).

- un fragment de buză de la un vas de provizii, de tip *krausengefässe*, lucrat la roată din pastă fină de culoare cenușie, ornamentat

cu linii orizontale incizate și cu bandă lată incizată dispusă în valuri, $D_g = 28$ cm (Pl. XXVII, 6).

- Un fragment de fund inelat de la o oală-borcan, lucrată la roată, din pastă fină de culoare cenușie, cu urme de arsură în interior, $D_f = 11$ cm (Pl.XXVII, 9).

Ceramica de factură dacică, este reprezentată de :

- O buză aparținând unei străchini, lucrată la roată, din pastă fină, de culoare cenușie, cu buza rotunjită, umărul pronunțat și gâtul îngust, $D_g = 20$ cm (Pl.XXIV, 3).

- O buză de strachină lucrată la roată, de același tip ca cea de mai sus, cu $D_g = 24$ cm (Pl. XXIV, 4).

- O ceașcă-opaiț lucrată cu mâna din pastă semifină, de culoare cenușie, cu urme puternice de arsură neagră în interior, de tradiție dacică, de formă tronconică cu o toartă, $D_g = 12$ cm, $D_f = 7,5$ cm și $H = 4$ cm (Pl.XXIV, 2).

Pe latura nord-vestică a locuinței s-au păstrat dărămăturile unui perete construit din nuiele acoperite cu lipitură de lut. Acestea se prezentau sub forma unei aglomerări de fragmente mari de lipitură arsă, cu amprente de nuiele. Lipitura a fost lucrată din nisip în amestec cu resturi vegetale. Printre dărămăturile peretelui, s-a găsit și material ceramic din sec. IV, inclusiv o ceașcă întregibilă de formă tronconică, lucrată cu mâna din pastă grosieră, de culoare cărămizie, cu urme puternice de arsură neagră în interior, $D_g = 20$ cm, $D_f = 12$ cm, $H = 10$ cm, grosimea pereților = 1,2 cm, și grosimea fundului = 1,4 cm (Pl.XXV, 5).

În imediata apropiere a locuinței, în S3 car. A-1', la adâncimea de 0,35 m, la suprafața terenului, a fost descoperită o groapă de stâlp, probabil de susținere a peretelui și acoperișului. Ea avea gura circulară, pereții drepti, fundul conic și următoarele dimensiuni: $D_g = 0,52$ m; $Ad. = 0,93$ m. Umplutura gropii de stâlp consta din pământ negru în amestec cu fragmente de lemn carbonizat și lut ars. În umplutura gropii au fost găsite 8 fragmente de lipitură și 19 fragmente ceramice din sec. IV. d.Chr. (1 de categorie fină lucrată la roată și 18 lucrate cu mâna din pastă grosieră).

Vatra (V) era amplasată în imediata apropiere de sud a L. 1, în car. 1, 1'- A, A'. Ea era amenajată într-o groapă de formă ovală, iar D era de cca. 1,60 m (Pl.XII, 2; Pl.XIII, 6). Vatra se unca cu colțul locuinței printr-un culoar de cca. 1 m lungime și 1,2 m lățime. La baza vetrei a fost amenajat un pat din bolovani

prinși cu lut (Pl.XII, 1), peste care a fost aplicată o lutuială groasă de aproximativ 5 cm, bine netezită, ale cărei fragmente, în urma distrugerii vetrei, au fost găsite cu fața în jos.

În umplutura gropii vetrei au fost găsite: 1 fragment de potcoavă de fier, 2 fragmente de oase de animale și 59 fragmente ceramice, din care 1 fragment ceramic era de tip Wiettenberg și 58, din sec. IV. d.Chr.

Fragmentul ceramic de tip Wiettenberg provine de la o ceașcă cu corpul globular, lucrată cu mâna din pastă semifină, de culoare cărămidie, decorată prin caneluri late, oblice pe corpul proeminent (Pl.XX, 8).

Din ceramica din sec. IV. d.Chr., 56 fragmente sunt de categorie grosieră, lucrată cu mâna, iar 2 provin de la vase lucrate la roată. Ceramica grosieră lucrată cu mâna este reprezentată de 44 fragmente de pereți, 5 fragmente de funduri, 7 fragmente de buze. Ceramicii lucrate la roată îi aparțin: 1 fragment de perete gălbui și 1 fragment de perete cenușiu ornamentat cu valuri incizate (Pl.XXVII, 5).

Groapa 3 (Gr.3) a fost descoperită în S 3, în apropierea locuinței 1, în car. A'-3', la nivelul solului steril, la adâncimea de 0,35 m. Ea avea gura circulară, pereții arcuiți și fundul drept (Dg. = 1,40 m; Dmax = 1,60; Df. = 0,60 m; Ad. = 2,32 m). Umplutura – sol afănat de culoare galbui-maronie în amestec cu cenușă, fragmente sporadice de lemn ars și lipitura – era pigmentată cu multe fragmente roșiatice de lut ars (Pl.XVI, 1).

În umplutura gropii au fost descoperite: o piatră, 49 fragmente de oase de animale, 17 fragmente de lipitură, 17 fragmente de vase ceramice aparținând culturii Noua, 175 fragmente de vase ceramice din sec. IV.

Ceramicii culturii Noua îi aparțin 16 fragmente de pereți și 1 de fund, toate bine netezite.

Ceramica din sec. IV se împarte în trei categorii: grosieră lucrată cu mâna, grosieră lucrată la roată și fină lucrată la roată.

Primei categorii îi aparțin: 129 fragmente de pereți, 6 de funduri și 5 de buze.

Celei de-a doua categorii îi aparțin: 7 fragmente de pereți, 4 de funduri și de 5 buze;

Cea de-a treia categorie este reprezentată de 19 fragmente de culoare cenușie, din care: 12 fragmente de pereți neornamentate și 7 fragmente ornamentate cu incizii în valuri.

Groapa 5 (Gr.5) a fost descoperită în S3, în imediata apropiere de locuința 1 (L.1), în car. B, C - 3', 4', 5', la adâncimea de 0,35 m, la nivelul solului steril. Avea gura ovală, pereții

ușor oblici și fundul drept. Dg. = 3,20 - 2,60 m; Df = 2,80 - 2,20 m; Ad. = 0,64 m (Pl.VI, 6).

Umplutura era compusă din pământ negru, ușor tasat, puternic pigmentat cu fragmente de lipitură roșiatică, mult lemn ars și lut crud (Pl. XIV, 4).

În umplutura gropii au fost găsite 20 fragmente de vase ceramice Noua și 48 din sec. IV. Ceramica culturii Noua este reprezentată de fragmentele unor vase de categorie semifină, dintre care: 5 de pereți, 2 de funduri și 13 de buze. Unul dintre fragmente aparținea unei căni cu toartă triunghiulară în secțiune, buton abia sesizabil, de culoare cenușie, cu urme de netezire (Pl.XXII, 1).

Sec. IV îi aparțin 35 fragmente ceramice de categorie grosieră lucrată cu mâna, din care: 23 de pereți și 12 de funduri, precum și 23 fragmente ceramice de categorie fină lucrată la roată. Din acestea 18 fragmente sunt de la pereți, 1 de la fund, de culoare cenușie, precum și 4 fragmente de pereți de culoare cărămidie. Se reconstituie o oală lucrată la roată din pastă fină, cu pereții subțiri, bine îngrijiți având corpul globular, buza tăiată oblic spre exterior și ușor evazată, fundul inelat, de culoare cenușie, ornamentată cu două linii orizontale incizate pe partea inferioară a corpului; Dg = 11 cm, Df = 6 cm, H = 12 cm (Pl.XXVII, 7).

Groapa 5a (Gr.5a) a fost surprinsă în S3 car. B, C - 3', 4' în urma golirii Gr.5, pe fundul acesteia din urmă, în solul steril, la adâncimea de 0,64 m. Gr.5a apărea ca o pată maronie, de formă circulară, pigmentată cu mult lemn și lut ars.

După golirea gropii s-a constatat că ea era în formă de clopot, avea fundul drept și următoarele dimensiuni: Dg. = 1,30 m; Df. = 1,60 m; Ad. = 1,36 m, de la suprafața terenului. Umplutura consta din pământ gălbui-marونی, afănat, cu o concentrație mare de fragmente din lemn și lut ars. De-a lungul marginilor se aflau multe pietre, unele dintre ele provenind de la rășnițe sparte (Pl.XIV, 4). Este posibil ca aceste pietre să proven de la un fel de captușală (Pl.VI, 4). Judecând după materialul ceramic descoperit, groapă aparține culturii Noua. Inventarul gropii este compus din: 5 pietre, 7 fragmente de rășnițe, 54 fragmente de oase de animale și 140 de fragmente ceramice, din care: 138 fragmente provin de la vase de uz comun și 2 de categorie fină.

Ceramica de uz comun este reprezentată de 104 fragmente de pereți cu suprafața netezită și 34 fragmente cu exteriorul striat, de culoare cărămidie, cu urme de arsură secundară. Cera-

micii fine îi aparțin 2 fragmente de pereți. S-a reconstituit forma unei oale cu buza rotunjită, corpul sferic, lucrată din pastă grosieră, netezită în exterior (Pl.XXII, 5), precum și un fund de oală, drept, lucrat din pastă semifină de culoare cărămizie, cu urme de netezire. În secțiune pasta este cenușie, Df = 8 cm (Pl. XXII, 8).

S4 (10 x 2 m) orientată est – vest, a fost deschisă la 7 m nord de S3 A, în dreptul carourilor 2–3', E-F. Stratul vegetal a fost decopertat de lama buldozerului până la adâncimea de 0,15 m. Între adâncimile de 0,15 și 0,35 m, se află stratul cenușiu închis. S-a constatat lipsa materialelor arheologice. Stratul steril, pământul galben nisipos, a apărut la adâncimea de 0,35 m, de la suprafața terenului.

S5 (10 x 2 m) orientată est-vest, a fost deschisă la 10 m nord de S3 A, în dreptul carourilor 5-10, G. Stratul vegetal, gros de 0,15 m, a fost urmat, la adâncimea cuprinsă între 0,15 și 0,35 m, de un pământ cenușiu închis, în care s-au găsit 16 fragmente din secolul IV d.Chr., provenind de la vase ceramice lucrate cu mâna din pastă grosieră, din care: 11 fragmente de pereți, 5 fragmente de buze. Aici au mai fost găsite 1 fragment de lipitură și 2 pietre. În urma răzuirii efectuate la nivelul solului steril, în caroul 8, la adâncimea de 0,36 m, a fost surprins conturul unei gropi (Gr.10).

Groapa 10 (Gr.10) avea gura circulară, pereții ușor arcuiți și fundul sferic. Ea avea următoarele dimensiuni: Dg. = 1,40 m; D max. = 1,50 ; Df. = rotunjit; Ad. = 1,48 m. Umplutura gropii consta din pământ cenușiu închis în amestec cu puține resturi de lemn și lut ars (Pl. XIV, 1). Din umplutura gropii provin: 14 fragmente de pereți, 2 fragmente de funduri, 1 fragment de buză, toate lucrate cu mâna din pastă grosieră, și 1 fragment de strachină lucrată din pastă fină, decorată cu brâu în relief alveolat, din sec. IV. d. Chr.

S6 (12 x 2 m) a fost deschisă la 12 m sud de S3 A, în dreptul carourilor 3 - 3'. Ea a fost orientată E–V. Stratul vegetal avea grosimea până la 0,20 m. Sub el se afla stratul cenușiu închis, cu o grosime ce varia între 0,20 și 0,60 m. În stratul de cultură au fost găsite: 1 fragment de os de animal, 3 fragmente de lipitură, o piesă de fier, o piatră, precum și 70 fragmente ceramice din sec. IV.d.Chr., și 2 fragmente ceramice aparținând culturii Noua.

Ceramica din sec. IV include 66 fragmente de vase ceramice din pastă grosieră, lucrate cu mâna (62 de fragmente de pereți, 3 fragmente

de funduri și 1 fragment de buză), precum și 4 fragmente de pereți de vase lucrate la roată. Culturii Noua îi aparțin 1 fragment de perete și 1 fragment de buză. În carourile 5 și 6, pe latura de nord a secțiunii, a fost descoperită o groapă al cărei contur a fost surprins la adâncimea 0,60 m, Gr.19.

Groapa 19 (Gr.19) perfora stratul cenușiu închis, de la adâncimea de 0,60 m. Ea avea gura circulară și se îngusta spre fund (Pl.XV, 3), Dg. = 1,10 m, Df. = 0,80 m, Ad. = 0,88 m.

Umplutura gropii prezenta un sol negru-cenușiu pigmentat cu fragmente de lemn și lut ars.

În groapă au fost găsite 18 fragmente ceramice, din care 1 aparține culturii Cucuteni-Aruișd (din pastă fină de culoare cărămizie), iar 17 – sec. IV. Ceramicii din sec. IV îi aparțin: 15 fragmente de pereți de vase lucrate cu mâna, din care 11 din pastă grosieră și 4 din pastă semifină. Ceramica fină lucrată la roată este reprezentată de 2 fragmente de pereți de culoare cenușie.

S7 (3 x 4 m) a fost deschisă la 26 m nord și 24 m est de S3-A1, lângă malul abrupt al carierei (Pl.XV, 1), unde au fost observate profilele unor gropi distruse de lucrările de exploatare a carierei.

În această suprafață, stratul vegetal și o parte din stratul de cultură au fost înlăturate de lama buldozerului. La adâncimea de 0,45 m, au fost surprinse contururile a 3 gropi: Gr.22, Gr.23 și Gr.24.

Groapa 22 (Gr.22) a fost distrusă în proporție de 90 %, nereușindu-se stabilirea formei și dimensiunilor ei. Fără inventar.

Groapa 23 (Gr.23) a fost distrusă în proporție de cca. 60%, reușindu-se cercetarea doar a jumătății sale sudice. Groapa – din câte s-a putut deduce din cercetarea părții rămase intacte – avea gura circulară, relativ îngustă, pereții arcuiți și fundul sferic. Umplutura gropii era compusă dintr-un pământ afânat, de culoare maronie, în amestec cu multă cenușă și resturi de lemn ars, precum și material ceramic cu urme de arsură secundară puternică. Din umplutura gropii s-a recuperat material arheologic consistent: 4 fragmente de oase de animale, 5 fragmente de lipitură, precum și 43 fragmente de vase ceramice din sec IV.

Din cele 43 fragmente, 27 sunt de pereți de categorie grosieră lucrată cu mâna, iar 16, categorie grosieră de la un vas de provizii, lucrat la roată. La acestea se adaugă 1 fragment de buză, de categorie fină aparținând unui vas de

provizii lucrat la roată, de culoare cărămizie. Dintr-o parte a fragmentelor se reconstituie o oală-borcan, lucrată cu mâna din pastă grosieră, bombată în zona umerilor, strânsă la gât și buza răsfântă în exterior (Dg = 21 cm, Df = 13,5 cm, H = cca. 35 cm) (Pl.XXVI, 6).

Groapa 24 (Gr.24) a fost descoperită în colțul nord-estic al car. 4. Ea a fost distrusă în proporție de cca. 50 %. În urma cercetării a ceea ce a rămas din groapă, s-a constatat că aceasta avea gura circulară relativ îngustă, pereții arcuiți și fundul sferic, iar umplutura ei a constat din cenușă, resturi de lut ars, lemn carbonizat, ceramică și 12 fragmente de lipitură. De aici au fost recoltate și 2 obiecte de fier: 1 burghiu și 1 fragment de cui. Trebuie precizat că s-au descoperit puține obiecte de metal. Fragmentele ceramice descoperite aparțin sec. IV. Ceramica lucrată cu mâna este reprezentată de fragmentele unor oale-borcan cu buza ușor evazată, lucrate din pastă grosieră, prost arse (Pl.XXVI, 2-5) și de o buză de vas de tip *krausengefasse*, lucrată la roată, din pastă grosieră și ornamentată cu valuri incizate (Pl.XXVII, 4).

Groapa 4 (Gr.4) a fost descoperită în partea de sud a secțiunii 7, la adâncimea de 0,6 m (Pl.XV, 1) în apropierea gropilor Gr.22, Gr.23, și Gr.24. Partea superioară a gropii a fost distrusă de lama buldozerului.

Groapa avea gura ovală, pereții în pantă și fundul drept, cu următoarele dimensiuni: Dg. = 1,64 - 2,00 m; Df. = 1,20 m; Ad. = 0,90 m.

Umplutura gropii – pământ negru în amestec cu cenușă.

În groapă au fost găsite: 1 fragment de râșniță, 1 fragment de os de animal, 1 fragment de lipitură și 38 fragmente ceramice din sec. IV.d.Chr. Predomină ceramica grosieră lucrată cu mâna: 30 fragmente de pereți, 2 de funduri și 5 de buze. Categoriei fine lucrată la roată, îi aparține 1 fragment de buză de culoare cenușie.

Caseta 1 (C1), 2 x 2 m, a fost deschisă la 46 m nord de S1, orientată ușor spre NV-SE. Stratul vegetal avea grosimea până la 0,20 m, de culoare gălbuie conținând mult nisip. Sub acesta se afla un strat maroniu-gălbui cu mult mâl, cuprins între adâncimile de 0,20 și 0,32 m, lipsit de material arheologic. Stratul de cultură, de culoare cenușiu închisă, se afla între 0,32 - 0,60 m. Din acesta provin multe fragmente ceramice, mai ales pe latura de vest a casetei, unde a fost descoperită o groapă (Gr.21). Pe latura de est a casetei, la adâncimea de 1,25 m, în stratul steril a fost surprinsă o pată semicirculară de culoare maronie (Gr.20), ce intra mult sub peretele

casetei. Prin extinderea casetei cu un carou de 2 x 2 m, groapa a fost cercetată în întregime.

Groapa 20 (Pl.XV,4), a fost descoperită în C1 în carourile 1-2, la nivelul stratului steril (Pl. VII, 5), la adâncimea de 0,50 m, de la suprafața terenului. Avea gura circulară, pereții arcuiți în zona umerilor și fundul aproape drept. Dg. = 0,80 m; Df. = 1,60 m; Ad. = 1,66 m. Umplutura gropii a constat din cenușă, a cărei culoare varia între cenușiu, maroniu și roșatic, în amestec cu pământ de culoare neagră, multe bucăți mari de chirpici, fragmente de vase ceramice, câteva pietre de dimensiuni medii, multe fragmente ceramice, fragmente de oase de animale, lemn și lut ars. La adâncimea de 1,35 m se aflau două pietre de dimensiuni mari, una de 50 x 10 x 20 cm, așezată orizontal, aproximativ în centrul gropii, iar a doua, de 40 x 30 x 25 cm, așezată oblic în partea de nord a gropii. Sub aceste pietre, până la fundul gropii, umplutura consta numai din cenușă și conținea multe fragmente mici de lemn carbonizat, lut ars, precum și fragmente de oase de animale și fragmente de vase ceramice.

În umplutura gropii au fost găsite: 127 fragmente de oase de animale, 29 fragmente de lipitură, 2 pietre, precum și 100 de fragmente de vase ceramice aparținând culturii Noua, din care 86 fragmente (71 fragmente de pereți, 6 fragmente de funduri și 9 fragmente de buze) îi aparțin categoriei grosiere cu suprafața adesea netezită, iar 14 fragmente (6 de pereți, 7 de buze și 1 de fund) provin de la recipiente de categorie semifină.

Dintre materialele ceramice descoperite în groapă se disting câteva elemente mai relevante:

- 1 fragment de buză, din categorie grosieră de culoare cărămizie în interior și cenușie în exterior, ornamentată cu brâu în relief aplicat crestă și cu butoni alungiți; Dg = 22 cm (Pl. XXII, 3).

- 1 fragment de toporaș ceramic miniatural, lucrat din pastă semifină de culoare cenușie, bine netezit pe exterior (Pl.XIX, 7).

- 1 vas cu pereții dreți și buza rotunjită, lucrat din pastă grosieră, de culoare cărămizie, cu toartă lată aplicată pe corp (Pl.XXII, 2).

- 1 fragment din gresie prelucrată, folosită probabil la ascuțirea uneltelor (Pl.XIX, 5).

Groapa 21 (Pl.XV, 2), a fost descoperită pe latura de vest a C1, la nivelul solului steril, la adâncimea de 0,50 m. Avea forma unei clepsidre (Pl.VII, 4): largă la gură, îngustă la mijloc, după care se lărgesc în jos. Fundul este sferic, iar groapa are următoarele dimensiuni: D min. = 0,80 m, D max = 1,6 m, Dg. = 1,10 m, Ad. = 2,70 m.

În jumătatea superioară a gropii, până la adâncimea de 1,35 m, au apărut multe fragmente ceramice din sec. IV. Pământul din umplutură era de culoare neagră, puternic tasat, cu puține urme de chirpici și lemn ars. În jumătatea de jos, de la adâncimea de 1,35 m, și până la steril, umplutura a fost diferită - afânată de culoare maronie, dar materialul arheologic era amestecat, din epoca bronzului și din sec. IV. După toate aparențele, avem de-a face cu două gropi suprapuse (21 și 21a).

În partea inferioară a gropii (21), apar multe fragmente ceramice, chirpici, lemn, lut ars, și câteva lentile de lut neare de culoare galbenă. La adâncimea de 2,50 m, a fost observată o lentilă de cenușă de culoare neagră, groasă de circa 8 cm, lipsită de fragmente ceramice.

Din cele două gropi suprapuse provine un material arheologic bogat: 52 fragmente de oase de animale, 9 fragmente de lipitură, 1 fragment de rășniță, 3 pietre și 104 fragmente ceramice din epoca bronzului și din sec. IV. Nu s-a constatat nici o diferențiere privind distribuția materialului ceramic, acesta era amestecat în umplutura gropii. Din acest punct de vedere nu s-a putut diferenția o groapă de cealaltă.

Ceramica semifină lucrată cu mâna, netezită, este reprezentată de 15 pereți, 11 buze și 1 fund, aparținând culturii Noua.

Categoriei ceramice grosiere lucrate cu mâna, îi aparțin: 51 pereți, 11 funduri, și 15 buze. A fost descoperit un singur fragment ceramic din pastă fină, de culoare cenușie, lucrat la roată. Materialul ceramic descoperit aparține secolului IV. d.Chr.

Caseta 2 (C2), 2 x 2 m, a fost deschisă la 10 m nord de C1. Din profilul de vest (Pl.XIII, 3), s-a constatat că până la adâncimea de 0,60 m stratul a fost deranjat și prezenta pământ negru amestecat cu nisip galben, secvență din care lipseau materiale arheologice; în partea de nord, între 0,28 și 0,60 m, a apărut un strat de pământ negru, din care provin 17 fragmente de vase ceramice lucrate cu mâna, dintre care: 15 de pereți și 2 de funduri; 3 fragmente de vase ceramice lucrate la roată, din care: 1 de perete, 1 de fund inelat, ambele de culoare portocalie, precum și 1 fragment de perete de culoare cenușie. Culturii Noua îi aparțin 4 fragmente, dintre care: 1 de fund de vas, 2 de pereți și 1 de buză; toate au suprafața bine netezită, de culoare cenușie. Între 0,60 și 0,75 m, pământul este pigmentat cu lut ars, de culoare roșiatică. Stratul steril - nisip galben argilos - a apărut la adâncimea de 0,75 m.

Caseta 3 (C3), 2x2 m (Pl.XIII, 5), a fost deschisă la 10 m nord și 2 m est de C2. Stratul superior, gros de până la 0,20 m, era amestecat și conținea, alături de pământ negru, pământ galben. Sub acesta, până la 0,60 m adâncime, se afla un strat mălos de culoare castanie. Între 0,60 și 0,80 m, apare o lentilă de pământ negru în care, izolat, s-au descoperit fragmente ceramice și lut ars. Stratul steril apare imediat sub această lentilă.

Caseta 4 (C4) 2x2 m, a fost deschisă la 10 m nord și 2 m est de C3. Situația stratigrafică (Pl. XIII, 4) este următoarea: până la adâncimea de 0,40 m apărea stratul vegetal în amestec cu nisip galben, în partea de sud a profilului apare o lentilă de pământ negru tasat, lipsit de materiale arheologice; între 0,40 și 0,70 m se afla stratul de cultură, pigmentat cu fragmente de lut ars. Din acesta provin: 3 fragmente de oase și 1 fragment de lipitură, precum și 56 fragmente ceramice de categorie grosieră din sec. IV, din care: 51 de la pereți, 3 de la buze și 2 de la funduri. Stratul steril, nisip de culoare galbenă, a apărut la adâncimea de 0,70 m.

Caseta 5 (C5) 2x2 m, a fost deschisă la 10 m nord și 2 m est de C4. Din această casetă a fost decopertat doar stratul vegetal gros de 0,20 m, lipsit de materiale arheologice. Cercetarea casetei nu a fost terminată, din cauza refuzului constructorului de a mai susține săpăturile.

Complexele cercetate în afara secțiunilor

Groapa 6 (Gr.6) a fost descoperită la nivelul solului steril, în caroul A'- 6' în suprafața din care constructorul deja înlăturase un strat de cca. 0,35 - 0,4 m. Groapa avea gura circulară și se lărgea spre fundul drept, având următoarele dimensiuni: Dg. = 0,92 m; Df. = 1,32 m; Ad. = 1,24 m (Pl.XVII, 4).

Umplutura gropii era formată dintr-un pământ negru, tasat.

În groapă au fost descoperite: 1 fragment de os de animal, 2 fragmente de lipitură și 5 fragmente de vase ceramice din sec. IV, din care: 3 de pereți, 1 de buză, lucrate cu mâna, din pastă grosieră, bine arsă, precum și 1 fragment de vas de culoare cenușie, lucrat la roată din pastă fină.

Groapa 7 (Gr.7) a fost descoperită în apropierea gropii 6, în caroul B'- 6', la nivelul solului steril, la adâncimea de 0,4 m. Groapa avea forma circulară și se lărgea spre fundul drept, având următoarele dimensiuni: Dg. = 0,8 m; Df. = 1,2 m; Ad. = 1,2 m (Pl.XIV, 5).

Umplutura gropii consta din pământ de culoare neagră, puternic tasat. Nu conținea materiale arheologice.

Groapa 8 (Gr.8) a fost descoperită în caroul B-11', la nivelul sterilului, la adâncimea de - 0,4 m, în zona în care humsul fusese deja îndepărtat de lama buldozerului. Avea formă de clopot cu următoarele dimensiuni: Dg. = 1 m; Df. = 1,4 m; Ad. = 1,4 m (Pl.XVI, 4).

Umplutura – pământ de culoare neagră pigmentat cu fragmente de lut ars de culoare roșie.

Materialul arheologic descoperit în groapă constă din: 1 fragment de os de animal și 11 fragmente de vase ceramice (categoria grosieră: 6 de pereți, 2 de buze; de categorie fină: 1 de la o oală cu brâu alveolar și a două de la o oală mică de formă bitronconică, și 3 fragmente de la fundul unor vase din categoria oalelor bitronconice, aparținând culturii Noua.

Groapa 9 (Gr.9) a fost descoperită în partea estică a zonei cercetate, în carourile F, G-17', 18' (Pl.XIV, 6). Groapa a fost afectată de lucrările de exploatare a carierei, de la ea păstrându-se doar o jumătate (Pl.VII, 3). Era în formă de clopot cu următoarele dimensiuni: Dg. = 0,84 m; Df. = 1,68 m; Ad. = 1,80 m.

Umplutura gropii consta dintr-un pământ de culoare cenușie.

În umplutura gropii s-au găsit: o fusaiolă lucrată din pastă semifină, de formă bitronconică, cu exteriorul lustruit, de culoare neagră, cu diametrul de 3,2 cm, iar al perforației de 0,6 cm (Pl.XIX, 4), 2 fragmente de oase de animale și 11 fragmente ceramice aparținând culturii Noua. 9 fragmente ceramice (8 de pereți și 1 de fund) sunt de categorie grosieră, iar 2 (1 de buză neagră lustruită, de la un vas bitronconic, precum și o toartă cu buton), ce aparțin categoriei fine.

Groapa 11 (Gr.11) a fost descoperită în carourile C', D'-5', la adâncimea de 0,6 m, la nivelul solului steril, unde constructorul decopertase deja stratul superior. Avea gura circulară, pereții ușor arcuiți, și fundul sferic, cu următoarele dimensiuni: Dg. = 1,52 m; Dmax = 1,7 m; Ad. = 2,3 m (Pl.XVI, 3).

Umplutura gropii, în partea sa superioară, până la adâncimea de 1,2 m, prezenta un pământ maroniu în amestec cu mult nisip, iar în partea sa de jos consta din mai multe lentile de lut ars și crud, pământ afânat de culoare roșatică, puternic ars, cu mult lemn carbonizat, decoschit de bogate în materiale arheologice. La baza umpluturii se afla un strat de pământ de culoare neagră, tasat, și lipsit de materiale

arheologice, singura excepție făcând un fund de vas de dimensiuni mari depus sau aruncat pe fundul gropii.

Din umplutura acestei gropi s-au recoltat: 10 fragmente de oase de animale, 2 fragmente de lipitură, 78 fragmente de vase, din care 7 ale culturii Noua și 71 din sec. IV.

Culturii Noua îi aparțin 6 fragmente de pereți și 1 de buză, toate lucrate din pastă semifină, de culoare cenușie, cu urme de netezire.

Ceramica din sec. IV este reprezentată de trei categorii: grosieră lucrată cu mâna, grosieră lucrată la roată și fină lucrată la roată. Primei categorii îi aparțin 35 fragmente de pereți și 4 de buze; celei de-a doua – 13 fragmente de pereți și 2 de fund, ultimele de la un vas mare de provizii, de culoare cenușie descoperit pe fundul gropii (Df = 19 cm, H păstrată = 15 cm, grosimea pereților = 1,2 cm – Pl.XXVII, 8); categoriei ceramice fine lucrate la roată, de culoare cenușie îi aparțin 10 fragmente de pereți și 5 de funduri.

Groapa 12 (Gr.12) a fost descoperită în carourile 6', 7'- C'. Era în formă de clopot, cu pereții puternic arcuiți în zona umerilor și avea următoarele dimensiuni: Dg. = 1 m; Df. = 1,4 m; Ad. = 1,3 m (Pl.XVII, 5).

Umplutura gropii consta din pământ de culoare neagră, tasat.

Din inventarul gropii au fost recuperate: 3 fragmente de oase de animale, 2 fragmente de rășniță, o piatră și 16 fragmente ceramice aparținând culturii Noua, din care 12 sunt de categorie semifină și 4 de categorie grosieră. Ceramicii lucrate din pastă semifină, bine netezită, îi aparțin: 8 pereți, 2 funduri și 2 buze. Din această categorie remarcăm un fragment mare de buză de culoare cenușie, a unui vas decorat cu două brăuri alveolate.

Ceramica grosieră este reprezentată de 3 fragmente de pereți și 1 fragment de fund de vas.

Groapa 13 (Gr.13) a fost descoperită în carourile 4', 5'- H, la adâncimea de 0,60 m. Ea fusese deja secționată de lama buldozerului. Atât cât a permis cercetarea părții rămase intacte, s-a putut stabili că gropa avea gura circulară, pereții arcuiți și fundul sferic, cu următoarele dimensiuni: Dg. = 1,6 m, Dmax. = 1,9 m, Ad. = 2,30 m (Pl.VII, 6).

Umplutura consta din mai multe secvențe. În partea de nord a gropii apărea o lentilă de lut crud de culoare galbenă, groasă de 0,4 - 0,7, fără materiale arheologice; sub ea se afla altă secvență, compusă din pământ de culoare roșatică, puternic ars, gros de 0,1-0,4 m; pe fundul

gropii se afla un strat de pământ negru, tasat, cuprins între -2,10 -2,30 m, lipsit de materiale arheologice (Pl.XVI, 2).

Din umplutura gropii s-au recuperat: 1 fragment de ac de os (Pl.XIX, 10), lustruit, ars la negru, cu ambele capete rupte în vechime (lungimea păstrată = 8 cm); 16 fragmente de oase de animale; 5 fragmente de lipitură; 2 pietre, dintre care una prelucrată, de formă tronpiramidală, lungă de 9,5 cm, probabil folosită ca lustruitor pentru ceramică; și 140 fragmente ceramice.

Ceramica găsită în umplutura gropii aparține sec. IV. Predomină specia grosieră lucrată cu mâna: 127 fragmente de pereți, 12 fragmente de buze și 1 de fund cu multă arsură în interior.

Un singur fragment – de culoare cenușie și ornamentat cu valuri incizate – provine de la un recipient lucrat la roată.

Groapa 14 (Gr.14) a fost descoperită în carourile N - 5',6'. Ea fusese deja secționată pe verticală de lama bulduzerului, reușindu-se cercetarea doar a jumătății sale estice (Pl. XVII, 3). Atât cât a permis cercetarea părții intacte a gropii, s-a constatat că aceasta avea gura circulară și se lărgea spre fundul drept, cu următoarele dimensiuni: Dg. = 1,44 m; Df. = 2 m; Ad. = 1,6 m.

Umplutura gropii era compusă din pământ galbui-marونی în amestec cu lut ars.

În partea de nord a gropii, la adâncimea de 0,8 m, a fost surprinsă o depunere de oase de animale (în special resturi de coaste și falange) constând din 28 fragmente de oase și 4 fragmente ceramice de factura Noua. Pe fundul gropii, sub această depunere, se aflau 5 cochilii de melci.

Din umplutură au mai fost recuperate: 12 fragmente de oase, o piatră și 23 fragmente ceramice aparținând culturii Noua, de categorie semifină (16 de pereți, 2 de funduri și 5 de buze).

Groapa 15 (Gr.15) a fost descoperită în carourile D'- 2',3', la adâncimea de - 0,4 m, la nivelul solului steril. Groapa avea gura circulară, pereții arcuiți în exterior și fundul sferic. Dimensiunile: Dg. = 1,24 m; Dmax. = 1,4 m; Ad. = 2,4 m (Pl.XVI, 5).

Până la adâncimea de 1,2 m, umplutura gropii era formată dintr-un pământ marونی, tasat, fără materiale arheologice. Jumătatea de jos a gropii a furnizat, în schimb, un material arheologic consistent, printre care și două turte de fier, una păstrată integral (Pl.XXVIII, 8), și cealaltă fragmentar. Ambele se aflau alături de multă zgură de fier, deasupra unor lentile de

lut puternic ars, de culoare roșiatică, cu multă cenușă și fragmente de lemn carbonizat. Aceste lentile se aflau la adâncimea cuprinsă între -1,1 - 2,1 m. De la adâncimea de - 2,1 m, până pe fundul gropii, se afla o secvență de pământ negru, ars, în amestec cu multă cenușă, aici găsindu-se mai multe fragmente ceramice.

Inventarul gropii este compus din: 3 bucăți mari de zgură de fier și o „turtă” de fier; 15 fragmente de vase ceramice din sec. IV, din care 7 de categorie grosieră lucrată cu mâna (5 fragmente de pereți și 2 de funduri) și 8 de categorie fină lucrată la roată (7 fragmente de pereți și 1 fund). Din categoria grosieră se reconstituie, parțial, partea superioară a unui vas – o oală cu corpul bombat, fundul drept, cu pereții groși de cca. 1 cm, de culoare cărămie, cu urme verticale de degete pe exteriorul corpului; H păstrată = 17 cm (Pl.XXVI, 1).

Groapa 16 (Gr.16) a fost descoperită la vest de groapa 15, în carourile 1',2'- C',D', la adâncimea de - 0,5 m, la nivelul solului steril. Groapa avea gura circulară, pereții arcuiți și fundul sferic, cu dimensiunile: Dg. = 1,5 m; Dmax. = 1,8 m; Ad. = 2,44 m (Pl.XVI, 6).

Umplutura – pământ de culoare cenușiu-închis – pigmentată cu lemn carbonizat și lut ars. Până la adâncimea de 1,3-1,6 m, umplutura era formată din pământ de culoare cenușie, afânat, în care – la adâncimea de 0,85 m – a fost descoperit un fragment de turtă de fier.

De la această adâncime în umplutură au apărut o serie de lentile, de lut ars de culoare roșiatică, cenușă de culoare neagră, lut crud de culoare galbenă, ce formau umplutura până la adâncimea de 2,00 - 2,10 m, în care au apărut multe fragmente de vase ceramice și oase de animale. S-a remarcat prezența masivă în această parte a umpluturii gropii a ceramicii strigate de factură Noua. Sub aceste lentile, se afla un strat de pământ negru, tasat, lipsit de materiale arheologice, depus direct pe fundul gropii.

Inventarul gropii a fost compus din: 10 fragmente de oase de animale, 7 fragmente de lipitură, precum și ceramica din epoca bronzului și din sec. IV.

Ceramica din sec. IV include cele două categorii: grosieră lucrată cu mâna (84 pereți, 18 funduri provenite de la 10 vase și 19 buze) și fină lucrată la roată (15 fragmente pereți de culoare cenușie, 11 de culoare galbuie și 3 funduri de vase).

Culturii Noua îi aparțin: o roțiță de car miniatural, lucrată din pastă fină de culoare cenușie, cu urme de folosință lăsate de oșia

căruciorului. Are următoarele dimensiuni: D = 4,5 cm, D orificiului = 1,5 cm, Grosimea = 0,8 cm (Pl.XIX, 1); 1 fragment de fund de vas negru lustruit, 3 fragmente de pereți și 5 fragmente de buze. Au fost parțial reconstituite următoarele forme ceramice:

- un vas de provizii, lucrat din pastă grosieră în amestec cu nisip și pietricele, cu corpul tronconic, buza dreaptă având marginea tăiată orizontal, cu exteriorul striat, cenușiu în interior și cărămiziu pe exterior, ornamentat sub buză cu un brâu alveolat. Are următoarele dimensiuni: Dg = 40 cm, H păstrată = 28 cm, grosimea pereților = 1,2 cm (Pl.XXI, 2).

- un vas lucrat din pastă semifină cu pietricele, de formă bitronconică, cu buza ușor evazată cu marginea tăiată oblic spre exterior, ornamentat pe umăr cu un brâu alveolat, de culoare cărămizie pe exterior. Dg = 38 cm, H păstrată = 22,5 cm, și grosimea pereților de = 1,2 cm (Pl.XXI, 1).

- partea inferioară a unui vas cu fundul drept și corpul globular, de culoare cenușiu închis, cu exteriorul netezit; Df = 10 cm, H păstrată = 14,5 cm, și grosimea pereților = 0,7 cm (Pl.XXII, 9).

- partea superioară a unui vas lucrat din pastă semifină, cu buza rotunjită și trasă ușor în interior, cu toarta înclinată pe corp, cenușiu pe exterior și negru în interior, lustruit până la luciu metalic; Dg = 16 cm (Pl.XXII, 6).

Groapa 17 (Gr.17) a fost descoperită în caroul N - 2', la adâncimea de 0,40 m, la nivelul solului steril. Groapa avea gura circulară și pereții ce se lărgeau spre fundul drept, cu următoarele dimensiuni: Dg.= 1,08 m; Df.= 1,80 m; Ad.= 1,80 m (Pl.XVII, 1). Umplutura gropii era formată dintr-un pământ negru, tasat.

Inventarul gropii constă din 2 fragmente de oase de animale și 4 fragmente ceramice (3 de categorie grosieră, 1 de categorie semifină). Din categoria grosieră menționăm un fragment cu exteriorul striat, iar din categoria semifină, 1 fragment de buză de strachină cu un brâu în relief, aparținând culturii Noua.

Groapa 18 (Gr.18) a fost descoperită în carourile O,P - 1',2', la adâncimea de 0,40 m, la nivelul solului steril (Pl.XVII, 2). Groapa avea gura circulară, pereții arcuiți și fundul sferic, cu următoarele dimensiuni: Dg. = 1,24 m; D max. = 1,50 m; Ad. = 2,60 m.

Umplutura gropii consta din pământ negru tasat.

Inventarul gropii este compus din: 1 fragment de os de animal și 19 fragmente de vase

ceramice din sec. IV, din care 18 sunt de categorie grosieră lucrată cu mâna (12 fragmente de pereți, 1 de fund și 5 de buze) și 1 fragment de categorie fină lucrat la roată (de peretele unui vas ornamentat cu bandă lată formată din linii incizate, de culoare cărămizie).

Groapa 18a (Gr.18a) descoperită în caroul P - 2' la nivelul solului steril, la ad. de 0,40 m, suprapunând parțial Gr.18, fără să fi fost stabilit exact raportul dintre cele două gropi. Avea gura circulară, se lărgea spre fundul drept și avea următoarele dimensiuni: Dg.= 0,64 m; Df.= 1,20 m; Ad.= 1,40 m (Pl.XVII, 2).

Umplutura nu se deosebea de cea a Gr.18. Lipsită de materiale arheologice.

Sector B.

În punctul „Tag”, la sud de cariera abandonată, aflată la marginea de sud a satului, pe partea de vest a DN 12, pe o suprafață de cca. 60 x 30 m (Pl.II, 3), au fost descoperite materiale arheologice de factură precucuteniană.

În scopul verificării stratului de cultură, a fost efectuat un sondaj de 1,20 x 2 m (Pl.V, 1-2), în care a apărut o groapă de gunoi modernă. În profilul de sud al acestui sondaj s-au făcut următoarele observații de ordin stratigrafic: stratul vegetal se află între 0 și 0,30 m; stratul de cultură, ce se caracterizează prin pământ negru în care apar fragmente ceramice precucuteniene, se află între 0,30 și 0,70 m; imediat sub stratul de cultură, la adâncimea de 0,7 m, apare stratul steril caracterizat prin mai multe lentile de nisip galben argilos.

Materialul ceramic recoltat de la suprafața terenului, din stratul de cultură, cât și din umplutura gropii moderne, este reprezentat de ceramică de tip B, (MARINESCU-BĂLCU 1974, 56), cu multă pleavă și pietricele pisate în compoziție, arsă la negru, brun sau roșu-cărămiziu (fie complet, fie numai la suprafețe), având de cele mai multe ori un înveliș de aceeași culoare. Pe această categorie ceramică se găsesc numai ornamentele excizate.

Dintre acestea se remarcă: două buze de vase de proporții mijlocii, cu gât cilindric înalt, buza tăiată oblic spre exterior, de culoare cenușie, ornamentate cu linii orizontale incizate (Pl.XVIII, 6, 11); un fragment de la o strachină cu umăr pronunțat și ornamentat cu triunghiuri excizate sub forma „dinților de lup” (Pl.XVIII, 1); un fragment de perete ornamentat cu excizii în forma „tablei de șah” (Pl. XXVIII, 2); o buză rotunjită ornamentată pe exterior cu un șir de incizii în forma „dinților de

lup” dispuse cu vârful în jos, sub care, pe corpul vasului se află un ornament excizat sub forma „tablei de șah” (Pl.XVIII, 3), o buză de vas, decorată pe exterior cu un șir de incizii sub forma „dinților de lup” cu vârful în sus, sub care se află o bandă lată excizată sub forma „tablei de șah” dispusă orizontal pe corp (Pl.XVIII, 12), un vas cu profilul în forma de S, cu buza ușor evazată cu marginea rotunjită (Pl.XVIII, 7); un fragment de perete de la un vas ornamentat cu linii late excizate (Pl.XVIII, 4); un fragment ornamentat cu bandă lată, mărginită cu excizii sub forma „dinților de lup” dispuse cu vârful spre interior (Pl.XVIII, 5); un fragment provenit de la un vas de mari dimensiuni, cu buza tăiată drept, lustruit în interior, de culoare cărămizie și o bandă lată lustruită sub exteriorul buzei, sub care se află suprafața barbotinată, de culoare neagră, cu mici proeminente cilindrice aplicate pe exterior (Pl.XVIII, 10), cu tradiție în mediul culturii Criș, și cu analogii în mediul precucutenian (MARINESCU-BĂLCU 1974, 238; Fig. 45, nr. 2, Ghigoești - Trudești).

Dintre piese, menționăm o lamă de silex, de culoare maronie, cu urme de lustru și retușe pe ambele fețe (Pl.XVIII, 8), și o așchie de silex cenșiu – închis (Pl.XVIII, 9), descoperite la suprafața terenului.

STRATUL DE CULTURĂ

În urma săpăturilor arheologice, s-a constatat că stratul de cultură al așezării, în suprafețele cercetate este sărac, deși are o grosime cuprinsă între 0,15 - 0,45 m, marcat de pământul cenușiu – închis. Așezarea din zona A, a fost sezonieră, resturile de cultură materială, în special ceramica, s-au păstrat în număr redus. Singurele zone rămase neafectate în cadrul acestei așezări sunt reprezentate de complexe; o locuință, o vatră și 26 gropi menajere. Acestea din urmă sunt din perioade diferite și au dimensiuni variabile. Stratul steril apare relativ la suprafața terenului, la adâncimea cuprinsă între - 0,35 - 0,45 m, prin pământul galben – nisipos lipsit de urme de cultură materială. În zona sondajului B, stratul de cultură se îngroașă și este cuprins între - 0,30 - 0,70 m, bogat în materiale arheologice de factură neolitică.

Materialul arheologic descoperit în sectorul B, în special ceramică, a fost încadrat culturii Precucuteni. Asupra încadrării exacte a materialului ceramic, acesta va face cadrul unui arti-

col separat, deoarece acest material prezintă toate caracteristicile specifice și culturii Boian (DUMITRESCU 1968, 18), răspândită în această parte a Transilvaniei. Nu exclud posibilitatea ca această așezare să reprezinte un punct de contact al celor două culturi (DUMITRESCU 1988, 35), ipoteză ce se poate confirma în momentul deschiderii unor suprafețe mari în acest punct. Cultura Boian este cunoscută în sud-estul Transilvaniei și suprapune spațiul de locuire al culturii ceramicii liniare. Materiale aparținând acestei culturi au fost descoperite în 16 stațiuni din Transilvania (COMȘA 1974, 32–36, Fig. 10; MAXIM 1999, 98). Descoperiri aparținând culturii Precucuteni în Transilvania, sunt reprezentative doar pentru faza I, ceramica descoperită la Olteni, îmbină elementele decorative ale acestei faze. În județul Covasna, au fost descoperite 6 stațiuni în care au apărut materiale precucuteniene din faza I, la Ereteghin, Moacșa, Sfânu Gheorghe - Cetatea Cocostârcului, tot în oraș pe strada Văradi și la Turia (Rep.Arh.Cv. 1998, 102, 103, 127, 128, 144). La aceste descoperiri trebuie adăugat un nou punct, Olteni – „Cariera de nisip”.

Din suprafața cercetată sistematic în anul 2001, au fost descoperite răzleț și materiale arheologice eneolitice, de tip Cucuteni-Ariusd. Este vorba de un fragment ceramic de vas cu corpul bombat, cu proeminență perforată orizontal, lucrat din pastă fină de culoare portocalie, descoperit în umplutura Gr.19, și un fragment de coadă de lingură plată, ascuțită la un capăt, lucrată din pastă fină de culoare cărămizie, descoperită în umplutura gropii 2 (Pl.XX, 2).

Un singur fragment ceramic aparține perioadei de trecere de la eneolitic la epoca bronzului (perioadei de tranziție), culturii Coțofeni (Pl.XX, 7), și este lucrat dintr-o pastă nisipoasă, de culoare cenușie, ornamentat cu două șiruri de alveole, realizate prin adâncire în pasta vasului (ROMAN 1976, 24).

Pentru perioada mijlocie a epocii bronzului, aparținând culturii Wiettenberg, a fost descoperit un singur fragment ceramic în umplutura vetrei ce aparține unei căni cu corpul globular; este de culoare roșiatică, lucrat din pastă semifină și ornamentat cu cancluri late oblice (Pl.XX, 8).

Din umplutura mai multor gropi a fost descoperită o categorie ceramică lucrată dintr-o pastă cu mult nisip și pietricele în compoziție, bine arsă, de culoare cărămizie și o nuanță de cenușiu închis, ornamentată cu striuri dezorga-

nizate pe suprafața exterioară, așa numitul ornament cu măturică (Pl.XXI, 1, 2; Pl.XXII, 7), de tip – *Besenstrich und Textilmuster Keramik* (CAVRUC 1999, 13). Inițial, am fost tentat să consider această ceramică din perioada timpurie a epocii bronzului, mai exact cercului central european cu ceramică striată, bine reprezentat în urma descoperirilor de la Zoltan, (com.Ghitfalău, jud.Covasna), așezare foarte bine cercetată în ultimii ani, situată în imediata apropiere de satul Olteni (CAVRUC G; CAVRUC 1997, 157. Fig. 5-11; CAVRUC 1999, 13). În urma cercetării atente de către autorul săpăturilor sistematice de la Zoltan, domnul Dr. Valeriu Cavruc, consideră că ceramica striată, descoperită la Olteni, aparține culturii Noua, descoperire extrem de rar întâlnită în cadrul acestei culturi.

Descoperirile de factură Noua sunt consistente, materialul arheologic fiind descoperit atât în umplutura complexelor, cât și în stratul de cultură. Pe lângă materialul prezentat din umplutura gropilor, am remarcat un recipient, oală, cu buza tăiată oblic spre interior, ușor evazată, de culoare cenușie, fin lustruită, cu corpul sferic, fundul drept, și probabil avea torțițe de prindere, descoperită în partea de est a carierei, în pământul ce a fost îndepărtat de lama buldozerului, $D_g = 0,15$ cm, $D_f = 9,5$ cm, $H = 10,7$ cm și grosimea pereților de 0,5 cm, iar a fundului de 0,7 cm (Pl.XX, 6). Dintre piese s-a remarcat un „frecător” sau „bilă” confecționată din tuf vulcanic, descoperită în pământul îndepărtat de lama buldozerului, și mai multe fragmente de lipitură arsă în amestec cu resturi vegetale, ce reprezintă probabil resturile unei vetre portabile sau rituale (Pl.XXIII, 1-3), noi am încercat o reconstituire a acesteia (Pl. XXIII, 4).

Din umplutura locuinței, au fost descoperite fragmente ceramice de tradiție dacică, din perioada clasică, lucrate la roată, din pastă fină, de culoare cenușie spre negru, este vorba de fragmentele unor străchini; prima are corpul tronconic cu umărul pronunțat și buza ușor îngroșată trasă spre exterior, $D_g = 21$ cm, iar grosimea pereților = 0,7 cm (Pl.XXIV, 3), a doua, este de același tip, numai că deschiderea gurii este mai largă, $D_g = 24$ cm și grosimea pereților de = 0,5 cm (Pl.XXIV, 4); o ceașcă - opaiț cu toartă de mici dimensiuni, de formă tronconică, $D_g = 12$ cm, $D_f = 7,5$ cm, grosimea pereților = 0,9 cm și $H = 4,5$ cm (Pl.XXIV, 2), cu urme puternice de arsură în interior, cu analogii în mediul dacic (CRIȘAN 2000, 122; Pl.

43/2; Pl. 45/1-2); a fost descoperită și reconstituită forma unei cești, cu fundul inelat, corpul bitronconic cu umărul în unghi de 90°, și buza rotunjită, ușor răsfrântă în exterior, de culoare cenușiu-închis, lucrată la roată rapidă, cu următoarele dimensiuni: $D_g = 0,13$ cm, $D_f = 7$ cm, $H = 6,5$ cm, grosimea pereților = 0,4 cm, și a fundului = 0,7 cm (Pl.XXIV, 1); s-a remarcat un castron, având corpul arcuit și buza rotunjită ușor evazată, ornamentat cu incizii fine dispuse în val, amplasate pe gât, $D_g = 18$ cm, grosimea pereților = 0,5 cm și H păstrată = 7 cm (Pl.XXIV, 5).

Au fost descoperite și câteva fragmente ceramice lucrate la roată rapidă, de culoare roșie, lustruite, ornamentate cu linii incizate orizontale, provenite de la amfore, de factură romană (IONȚĂ 1966, 206).

Materialul arheologic preponderent descoperit la Olteni, „Cariera de nisip” aparține secolului IV d.Chr. Fragmentele ceramice au fost răspândite răzleț pe întreaga suprafață cercetată, dar consistența se află în interiorul complexelor cercetate.

Ceramica acestei perioade este de două categorii: (IONȚĂ 1966, 201-209). Ceramica fină, lucrată la roată, de cele mai multe ori de culoare cenușie, gălbuie și rareori cărămizie, este bine arsă, vasele au pereții uniformi și uneori lustruiți. Acestei categorii îi aparține și ceramica zgrunțuroasă, cu mult nisip și pietricele în compoziție, întâlnită la vasele mari de provizii. Un loc aparte îl ocupă vasele mari de provizii, cu marginile îngroșate în interior și exterior, decorate uneori cu benzi de linii drepte și în val, așa-numitele Krausengefässe, nelipsite din toate așezările Sântana (Pl. XXVII, 1-6).

Ceramica lucrată cu mâna, dintr-o pastă care a fost degresată cu mult nisip și pietricele arsă mai prost iar în cele mai multe cazuri, în gropi, ea a fost arsă secundar, este întâlnită la diferite tipuri de vase-borcan și la ceștile tronconice.

Ceramica lucrată cu mâna este sărac ornamentată, întâlnim brăuri alveolare și împunsături realizate cu degetul (sau cu un obiect cilindric), pe suprafața exterioară a unor vase se pot observa urmele degetelor.

Au fost descoperite puține piese din metal (fier): un clopot, puternic oxidat; jumătatea unei potcoave, în care se observă urme de caiele cu care era prinsă de copita animalului; un sfredel oxidat, cu lungimea păstrată de 8 cm, împreună cu un fragment de cui și o „turtă” de

fier. În unele gropi au apărut aglomerări de zgură de fier, împreună cu resturi de lemn și lut ars, rezultată probabil de la reducerea mine-reului de fier; este posibil ca unele gropi să fi fost săpate în acest scop.

CONCLUZII

Cu ocazia săpăturilor arheologice de salvare, de la Olteni – „Cariera de nisip”, efectuate pe un teren situat în partea de sud a satului, punctul „Tag”, împărțit de noi în două sectoare A și B, au fost descoperite materiale arheologice din: neolitic, eneolitic, perioada de tranziție, epoca bronzului și din sec. IV. Din punctul A, s-a constatat locuirea din perioada târzie a epocii bronzului, aparținând culturii Noua. Reprezentative sunt 8 gropi menajere, și un bogat material arheologic, din care s-a evidențiat ceramica striată, descoperire extrem de rar în-

tâlnită în cadrul acestei culturi. Locuirea din sec. IV., suprapune locuirea din epoca bronzului, fiind marcată de mai multe complexe, dintre care amintim: o locuință cu vatră de foc, 18 gropi menajere, precum și material arheologic, în special ceramică uzuală, lucrată cu mâna. Aceste descoperiri pot fi încadrate culturii Sântana de Mureș-Cerneahov, cultură atestată pentru sec. IV. d. Chr. pe teritoriul României (IONIȚĂ 1966, 190-201).

Din zona sectorului B, au fost descoperite materiale arheologice de o importanță majoră pentru cultura Precucuteni. Ceramica descoperită păstrează toate caracteristicile fazei Precucuteni I, dar, pe de altă parte, are elemente decorative de tip Boian. Din câte am constatat la fața locului, așezarea a fost distrusă în mare parte datorită lucrărilor de exploatare a nisipului, resturile de cultură materială păstrându-se pe o suprafață redusă de aproximativ 30 x 60 m.

Bibliografie

CAVRUC/CAVRUC 1997

CAVRUC GALINA, CAVRUC VALERIU, *Așezarea din epoca bronzului timpuriu de la Zoltan*. În: *Angustia*, 2, 1997.

CAVRUC 1999

CAVRUC VALERIU, *Considerații privind situația etnoculturală în sud-estul Transilvaniei în epoca bronzului mijlociu*. În: *Angustia*, 4, 1999.

COMȘA 1974

COMȘA EUGEN, *Istoria comunităților culturii Boian*, București, 1974.

CRÎȘAN 2000

CRÎȘAN VIORICA, *Dacii în estul Transilvaniei*, Sfântu Gheorghe, 2000.

DUMITRESCU 1968

DUMITRESCU VLADIMIR, *Arta neolitică pe teritoriul României*, București, 1968.

DUMITRESCU 1988

DUMITRESCU VLADIMIR, *Dacia înainte de Dromihete*, București, 1988.

IONIȚĂ 1966

IONIȚĂ ION, *Contribuții cu privire la cultura Sântana de Mureș-Cerneahov pe teritoriul R.S.R.* În: *Arh.Mold*, IV, 1966.

LÁSZLÓ 1911

LÁSZLÓ FERENCZ, *Háromszék vármegyei praemykenaei jellegű telepek*. În: *DolgTrav*, p. 175-226, Chij, 1911.

MARINESCU-BĂLCU 1974

SILVIA MARINESCU-BĂLCU, *Cultura Precucuteni pe teritoriul României*, București, 1974.

MAXIM 1999

MAXIM ZOIA, *Neo-Eneoliticul din Transilvania*, Cluj-Napoca, 1999.

REPĂRH 1998

XXX, *Repertoriul arheologic al județului Covasna*, Sfântu Gheorghe, 1998.

ROSKA 1943

ROSKA MÁRTON, *Az erdélyi őskori festett agyagmuveesség*. În: *Kozl*, III, Cluj, 1943.

ROMAN 1976

ROMAN PETRE, *Cultura Coțofeni*, București, 1976.

SZÉKELY 1967

SZÉKELY ZOLTAN, *Descoperiri epigrafice și arheologice pe granița de est a Daciei Romane*. În: *Arh Mold*, V, 133-143, București, 1967.

SZÉKELY 1993

SZÉKELY ZOLTAN, *Castrul roman de la Olteni. Noi rezultate ale cercetărilor de teren din anii 1987-1988*. În: *Arh Mold*, XVI, 279-283, București, 1993.

XXX 1960

XXX, *Istoria României*, București, 1960.

Abstract

The archaeological rescue excavations from Olteni-“Cariera de nisip”, Covasna county

In 2000, in the area of a sand quarry, on the land situated in the southern entrance in the Olteni village, in the place called by the locals “Tag”, on the surface, the pottery from different periods, was found. Between the quarry's administrator, (DOMARKT S.R.L.) and The Eastern Carpathians Museum, a rescue excavations contract was signed. According to this, the research team from The Eastern Carpathians Museum conducted by V. Cavruc proceeded to the rescue excavations.

Inside the site two distinct areas were distinguished: A and B.

The first of them, A, is situated at 800 m south from the village, between National Road no. 12 and the Braşov - Miercurea-Ciuc rail-way. On a surface of about 600 x 80/200, habitation traces from the BA and the 4th century, were spread. The quarry exploitation destroyed the northern part of the settlement, on a surface of about 6000 square m. The second area, B, is situated west from the National Road no. 12, at the village's southern extremity. On a surface of about 60 x 30 m, in the sand quarry's north extremity, neo-eneolithic potsherds were discovered. The site was strongly affected by the sand quarry and by the workings for the National Road no. 12.

In the May 7 - July 2 2001, the research team performed in the quarry's area rescue archaeological excavations.

The A area. The research was performed on a surface of about 3.500 square m. The part of the site affected by the exploitation of the quarry, was researched through the borders and surface scraping at the level to which it had reached. Where the land remained unaffected, 7 sections (S.1 - S.7) and 5 boxes (C.1 - C.5) were open-end.

The culture layer was poor: the vestiges from Eneolithic (Ariuşd-Cucuteni type isolated pot fragments), the transition period from Eneolithic to the BA (Coţofeni potsherds), the MBA (1 Wietenberg culture pot fragment) were found. The Noua culture vestiges are more numerous (pot fragments, a quern volcanic tuff, fragments of a massive burnt pottery, worked from paste mixed with vegetable remains, which, probably belong to an oven, with analogies in the Coslogeni culture (Stelnica, Ialomiţa county). Some dacian pot fragments and some roman amphora fragments were also found. The archaeological researches mainly belong to the 4th century (Sântana de Mureş-Cernjahov culture pot vessels and several iron pieces).

The Noua culture complexes. There were uncovered 10 pits: Gr. 2, Gr. 8, Gr.9, Gr.5a, Gr.12, Gr.14, Gr.16a, Gr.17, Gr.20, Gr.21. Most of them had circular mouth and walls getting wider towards the straight bottom. The Gr. 16 had the maximum diameter in the middle of its depth and spherical bottom. Most of the time, the pits' infillings were made of heckled soil, mixed with ash, carbonised wood, wattle and daub and pottery. In the pit no.2 (Gr. 2), at its mouth and towards the bottom, large boulder stones were found. Most of the times, the pits' inventory included pot fragments, animal bones, and, rarely, bone pieces (1 needle fragment), of stone (1 small wheel fragment from a miniature wagon, of flagstone, 1 axe fragment, abrasives), or of burnt clay (1 miniature axe; a spindle-head, etc.).

The Noua culture pottery from the site is very fragmented. It includes two categories: coarse and semi-fine ones. There were restored some entire pottery forms: 1 miniatural vessel, a globe-shaped pot, decorated on the body with a longue prominence, 1 pot with straight walls, pot with a wide handle applied on the body; 1 big vessel with conical body, with its entire surface ridged, decorated under the rim with alveolated band.

The semi-fine pottery includes: two-handled jugs with globular body, one thible-shaped miniatural vessel, jugs with globular body and slightly overridden handles, with button, a vessel with the handle tight to the body, polished; a vessel with conical body, with slightly flaring rim, with an alveolated band on the shoulders. Sometimes, the pottery is decorated. The most frequent decoration motif is the band in relief, simple or alveolated, rarely, two alveolated bands. Most frequently, this kind of decoration is applied to the containers of the coarse category, of high proportions (pots, sack-shaped and cylindrical-shaped vessels), rarely, it is applied on tureens. The surface ridged pot discovered in the site represents a relatively seldom element within the Noua culture.

The complexes from the 4th century uncovered in the site are: a house (L.1) and 17 pits (Gr.1; Gr.3, Gr.4, Gr.5, Gr.6, Gr.7 (?), Gr.10, Gr.11, Gr.13, Gr.15, Gr.16; Gr.18, Gr.18a (?), Gr.19, Gr.21a, Gr.23; Gr.24).

The house (L.1) was an oval-shaped one (9,5 x 4 m), was dug in the sterile soil and had 0,8 m deep. A circular-shaped fire-place was uncovered in the south part of it. The house infilling included black-coloured soil mixed with burnt wood and clay fragments. On the north-west side of the house, the agglomeration of burnt wattle and daub fragments was uncovered. Among them, a pottery from the 4th century was found.

On the margin of the house, a post-hole was grapsed. Next of the house, an oven placed inside an oval-shaped pit was uncovered. At the base of the oven, a pavement of clay-fixed stones was uncovered. The oven's surface was clay-lined. Inside the house, animal bones, some dross fragments, wattle and daub, great amount of potsherds, most of them belonging to the Sântana de Mureş-Cernjahov culture were found.

The 4th century pottery from the house includes 486 fragments of coarse category, characterised by paste mixed with pounded stone, hand-worked, strongly burnt and slightly leveled, brick or brown coloured, from the vessels of different shapes and dimensions, especially tronconical pots with flouting rim, jugs with tronconical body decorated with alveolated bands, or with cells printed directly on the body. Out of this category of pottery there are to be mentioned the following forms and types: a lid with holding button, transversally perforated; a tronconic cup, with the bottom delimited by cells; two rushlight cups, with black burnings on the inside. The fine pottery is wheel-made, with fabric containing sand, with very fine surfaces. It is of gray, brick, or yellowish colour, often decorated with straight incisions and/or with waves horizontally disposed. 81 potsherds, out of which: 30 are gray coloured, 49 brick coloured, 3 black coloured. There is a great number of the krausen-gefasse's rims, wheel-made, decorated with incised waves. A hand-made handled rushlight cup of semi-fine fabric, of conical shape is also to be mentioned.

In the pit's infill, an iron horseshoe fragment, 2 animal bone fragments and 59 potsherds, out of which, 1 of the Wietenberg type (of the cup with wide oblique flutings) and 58 from the 4th century. The 4th century pottery includes: 56 fragments of coarse fabric, hand-made and 2 wheel-made fragments.

The pits from the 4th century, researched in the 2001 campaign, can be divided into 4 types:

1) with straight walls which get narrow towards the straight bottom, with 2 variants: a) with circular mouth (Gr.19, Gr.21a) and b) oval-shaped (Gr.4, Gr.5);

2) with circular mouth and arched walls so as the maximum diameter is at about the middle of its depth, straight bottom (Gr.3);

3) with arched walls, so as the maximum diameter is situated in the middle of the depth, with spherical bottom, with two variants: 1) with circular mouth (Gr.10, Gr.11, Gr.13, Gr.15, Gr.16, Gr.18, Gr.23; Gr.24) and 2) oval-shaped (Gr.1).

4) with circular mouth and the walls which get wider towards the straight bottom (Gr.6, Gr.7; Gr.18a).

The pits have different infilling: gray settled soil (Gr.1, Gr.15, Gr.18, Gr.18a); heckled soil mixed with ash (Gr.3, Gr.4, Gr.10, Gr.16, Gr.19, Gr.23, Gr.24); black hackled soil (Gr.5, Gr.6, Gr.7, Gr.21a); with many clay and ash lens (Gr.11, Gr.13).

The 4th Century Pits Inventory.

The Gr.1: 1 animal bone fragment, 1 wattle fragment, a stone, 117 potsherds from the 4th century, out of which 102 are of coarse category, hand-made, 15 wheel-made ones. A rushlight cup, with conical body, was restored. It was hand-made, of coarse fabric, decorated at the body's feet with oval-shaped alveolas.

The Gr.3: a stone, 49 animal bone fragments, 17 wattle fragments, 17 Noua culture potsherds, 175 fragments of the 4th century pottery, out of which: a coarse hand-made one (140 fragments), a coarse wheel-made one (16 fragments) and fine wheel-made one (19 fragments).

The Gr.4: 1 quern fragment, 1 animal bone fragment, 1 wattle fragment and 38 pot fragments from the 4th century, out of which: 37 coarse category fragments hand-made, 1 wheel-made fine category fragment, of gray colour.

The Gr.25: 20 Noua culture potsherds and 48 4th century potsherds. The 4th century pottery includes: 35 hand-made coarse category potsherds, 23 wheel-made fine category potsherds. A wheel-made vessel, of fine category, with thin walls, globular body, rim cut oblique towards the exterior and slightly flaring, innelar bottom, gray-coloured, decorated with two horizontal lines incised on the inferior part of the body.

The Gr.6: 1 animal bone fragment, 2 fragments of wattle, 5 fragments of the 4th century pottery, out of which: 3 hand-made ones from coarse fabric; 1 wheel-made, fine fabric, gray-coloured recipient's fragment.

The Gr.7: without inventory.

The Gr.10: 17 pot fragments from the 4th century, out of which: 16 hand-made coarse pottery fragments, 1 fine-fabric wheel-made bowl fragment decorated with an alveolated band.

The Gr.11: 10 of animal bone fragments, 2 wattle fragments, 78 pottery fragments, out of which: 7 of the Noua culture and 71 from 4th century (39 fragments of hand-made pottery and 15 of wheel-made one).

The Gr.13: 1 bone needle fragment, 16 animal bones fragments, 5 wattle fragments, 2 stones (one of which was slightly worked), 141 potsherds from the 4th century, out of which: 140 ones come from the coarse category and hand-made category, 1 fragment comes from the wheel-made vessel, of gray colour, decorated in incised waves.

The Gr.15: 2 bits of the melted iron, much iron dross, 15 fragments of 4th century coarse hand-made pottery and 8 fragments of the fine wheel-made pottery.

The Gr.16: 10 animal bone fragments, 7 wattle fragments, the 4th century pottery, out of which one can distinguish 121 fragments from 10 coarse, hand-made vessels; 29 fragments of the fine, wheel-made pottery.

The Gr.18: 1 bone animal fragment and 19 potsherds from the 4th century (18 of hand-made coarse category and 1 of wheel-made fine category).

The Gr.18a: united with Gr.18. Stratigraphic report unclear. Without inventory.

The Gr.19: 18 potsherds, out of which 1 of the Cucuteni culture, 17 from the 4th century (15 hand-made potsherds, 11 of which, of coarse pottery and 4 of semi-fine pottery; 2 fragments of wheel-made fine category, gray coloured).

The Gr.21: 52 animal bone fragments, 9 wattle fragments, 1 quern fragment, 3 stones and 104 potsherds, out of which: 27 of the Noua culture and 77 from the 4th century (76 of hand-made coarse category and 1 wheel-made fragment of fine category).

The Gr.23: 4 animal bone fragments, 5 wattle fragments, 43 potsherds from the 4th century, strong secondary burnt (27 of the hand-made coarse category, 16 of the coarse category from a big wheel-made vessel, 1 of fine category from a wheel-made big vessel, of brick colour).

The Gr.24: 1 iron borer and 1 fragment of iron nail; potsherds from the 4th century (hand-made coarse fabric, badly burnt and of 1 wheel-made krausengefasse rim fragment, of coarse category and decorated with incised waves).

ZONE B. On a surface of about. 60 x 30 m, there were discovered archaeological material of Precucuteni invoice.

A small trench of 1,20 x 2 m was performed here. Inside it, a modern pit was uncovered. The vegetal soil is situated between 0 and 0,30 m depth; the culture layer, characterised through black soil mixt with Precucuteni pottery, was situated between 0,30 and 0,70 m; immediately under the cultural layer, at 0,7 m depth, the sterile soil appeared.

The pottery found on the surface, as well as that from excavations, includes the category with much husk and pounded rock, burnt to black, brown or red-brick colour (either completely, or only on the surface). It has most of the times slip of the same colour. This kind of pottery sometimes is decorated, exclusively by excision technique: horizontal lines, "wolf teeth", "chess desk", wide band, limited by the "wolf teeth". 1 potsherd comes from a big vessel, with its rim cut straight, polished on the inside, of brick colour and a wide band polished under the rim's exterior, under which the surface is covered with barbotine, of black colour, with small cylindrical prominences, of the "Crisă tradition", with analogies in the Precucuteni culture.

From the found pieces, there are to be mentioned: a silex lamina, of brown colour, with polish remains and retouches on its both sides as well as a silex chip of grey colour.

Translated by Liliana Lazca

Dan Lucian Buzea

LEGENDĂ

	- Strat vegetal		- Os
	- Strat de cultură		- Zgură de fier
	- Pământ negru tasat		- Ceramică
	- Strat steril		- Piatră
	- Lut galben nears		- Râșniță
	- Pământ roșiatic ars		- Pavaj Vatră
	- Strat pigmentat		- Lipitură Vatră
	- Strat mâlos		- Cochilii de melci
	- Umplutură Loc. 1		- Crotovină
	- Pământ nisipos steril		
	- Lipitură Loc. 1		
	- Lentilă cenușă neagră		
	- Groapă menajeră ces. IV. d. Chr.		
	- Groapă menajeră Noua		
	- Teren exploatat până la 15 m adâncime		
	- Teren decopertat până la 0,40 m adâncime		
	- Drum Național 12 Brașov - M. Ciuc		
	- Calea Ferată Brașov - M. Ciuc		

Ad = adâncime

Dg = diametru gură

Df = diametru fund

Dmax = diametru maxim

H = înălțime

S = secțiune

C = casetă

cca = circa

c = carou

cm = centimetru

m = metru

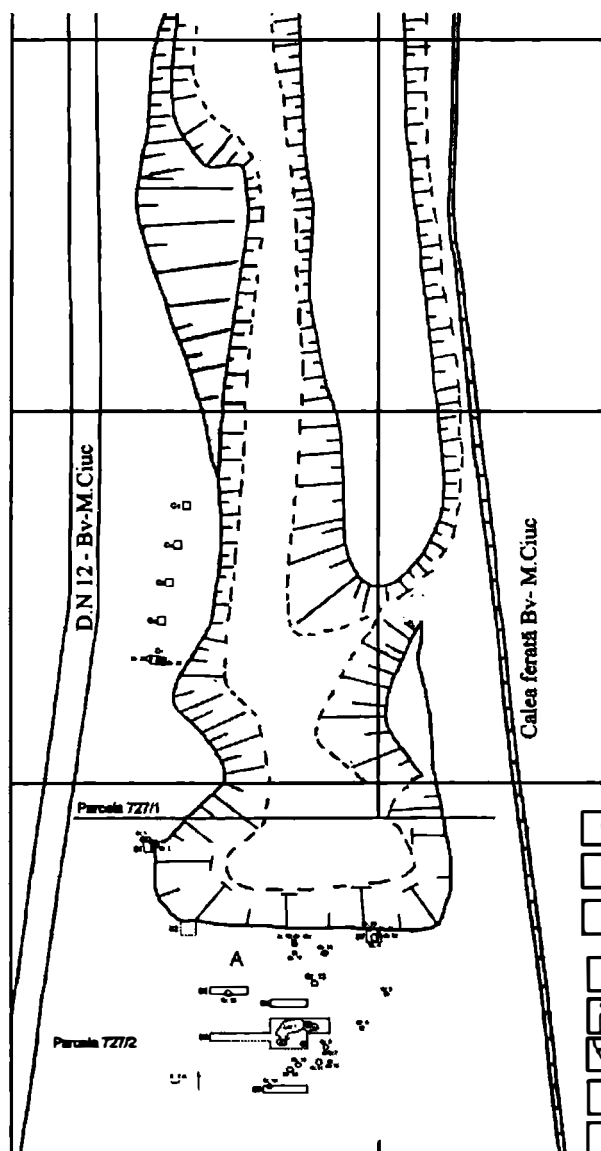
mp = metru pătrat

sec = secol

Pl. I. OLTENI "Cariera de nisip"

Planșa / Plate I

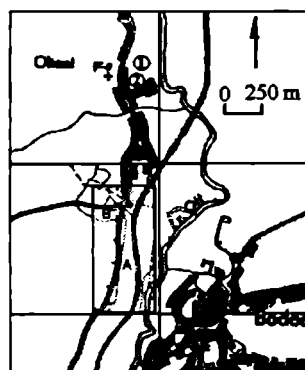
Legendă / List of conventional signs.

3. Cariere de nisip

1. Satul Olteni

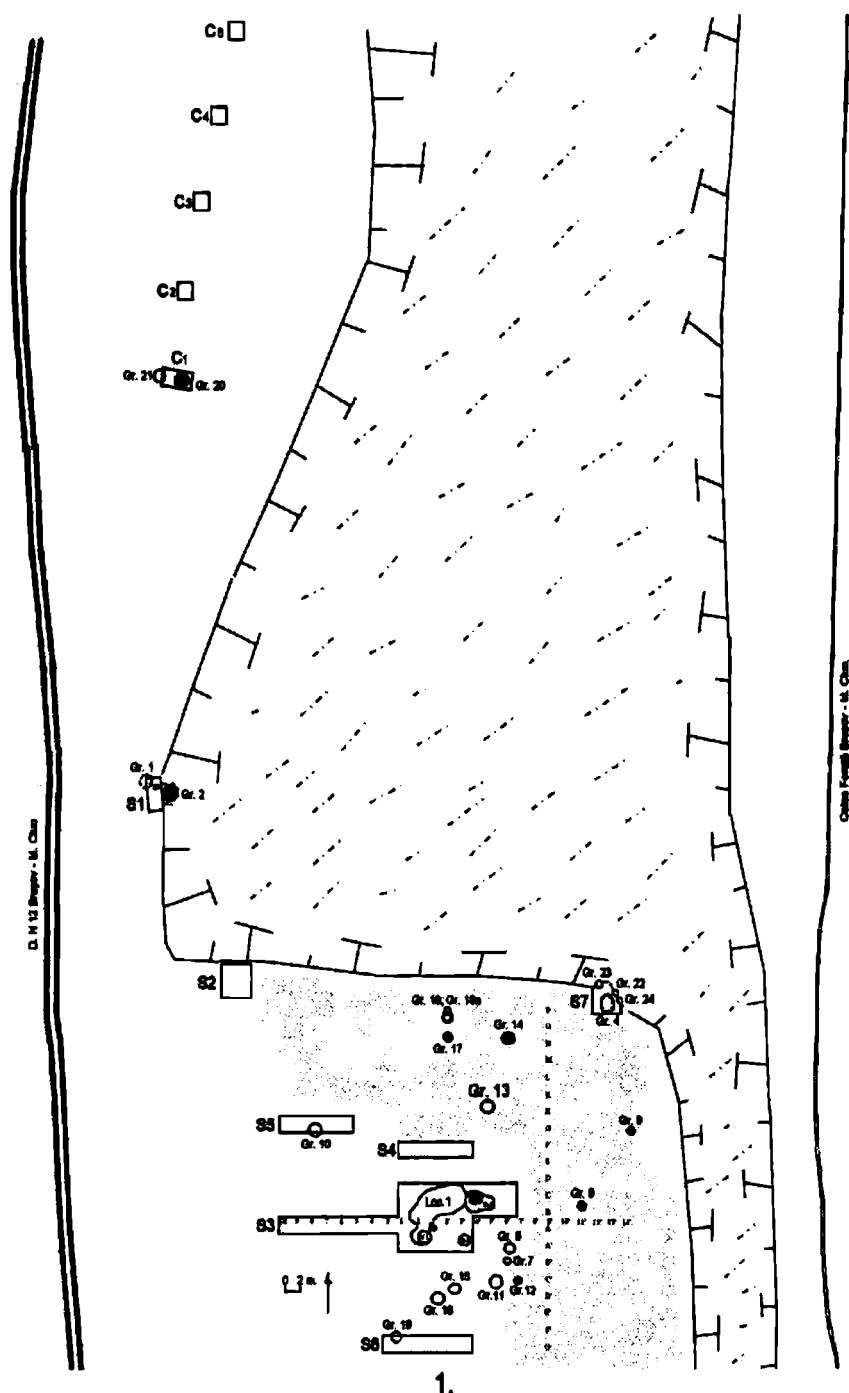
2. Localizare

LEGENDĂ

- ⊙ - Așezare Arușd
- ⊙ - Castrul Roman
- A - Așezare Noua; Așezare sec. IV.
- B - Așezarea precucuteniană
- ☐ - Secțiuni Campania 2001
- ☐ - Zonă exploatată
- ☐ - Calea Ferată, Bv - M. Ciuc
- ☐ - D. N 12, Bv - M. Ciuc

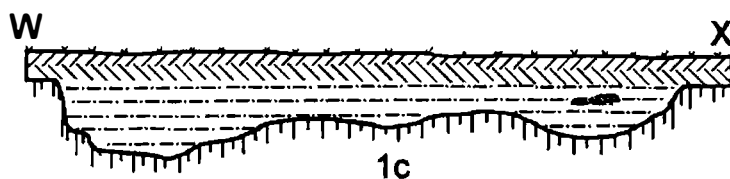
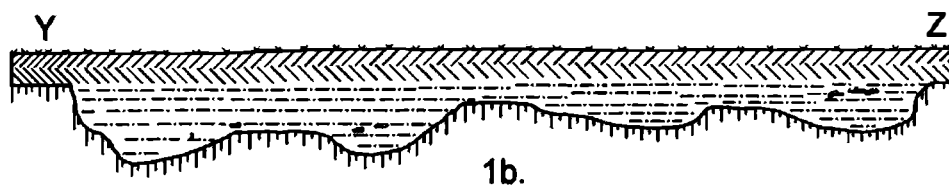
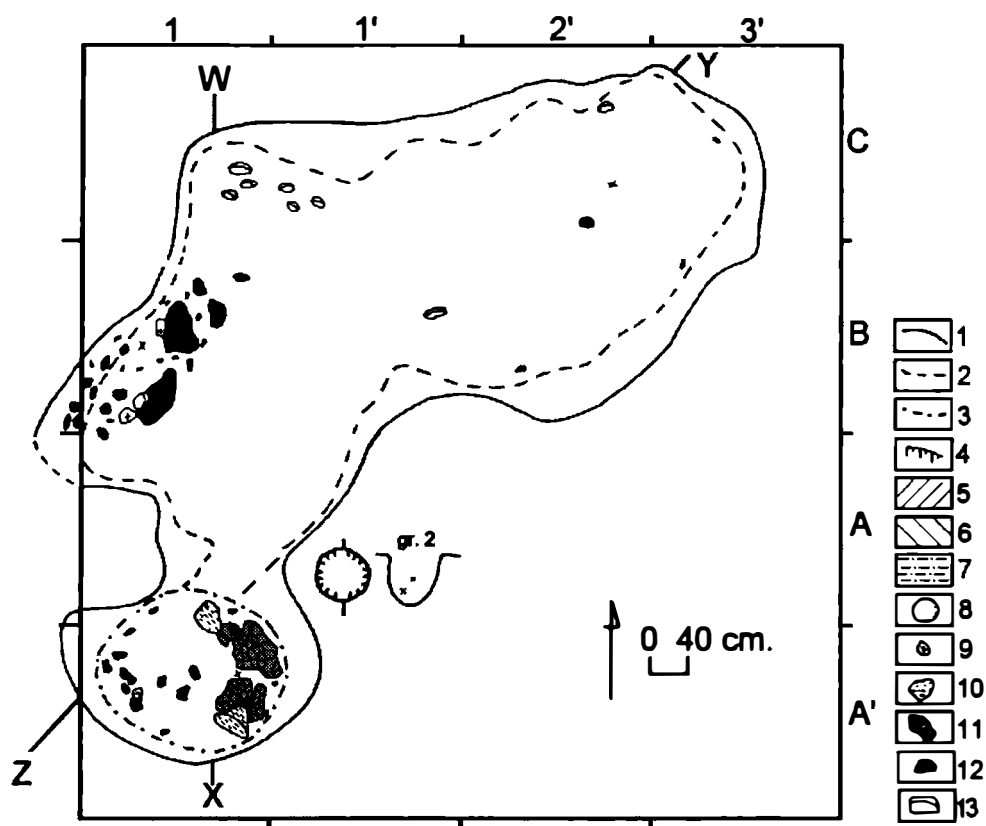
PLANȘA / Plate II

1. Satul Olteni; 2. Localizare - "Cariere de nisip"; 3. Suprafața cercetată - detaliu.
1. Olteni village; 2. "The Sand Quarry" Location of; 3. The researched surface - detail

Planşa / Plate III

Planul general al săpăturilor. Campania 2001.
The general scheme of the excavations. The 2001 campaign.

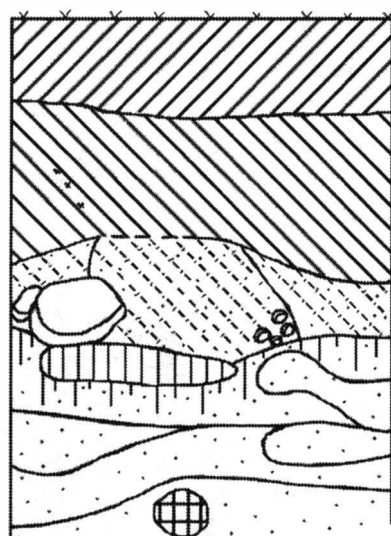

Planşa / Plate IV

Locuința 1 / House no. 1
 1a. grundris; 1b, 1c. profil grundris.
 1a. grundris; 1b, 1c. grundris profile.

1a.

1b.

0 20 cm.

Planșa / Plate V

1-2. Sector B - Sonda, Profil de sud.
1-2. Sector B - survey, southern profile.

1

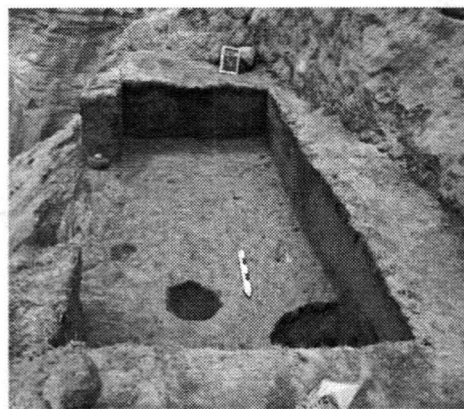
2

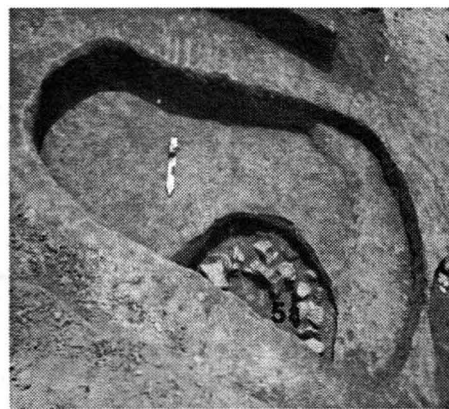
3

4

5

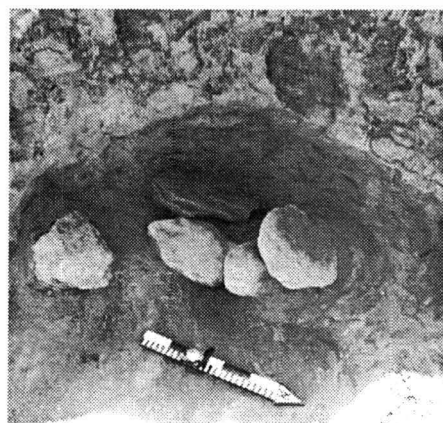
6

Planşa / Plate VI

1. "Cariera de nisip" - vedere dinspre nord; 2. "Cariera de nisip" - vedere dinspre est; 3. Sector B - vedere dinspre nord;
4. Gr. 5a - detaliu; 5. Grundris S1 - vedere dinspre nord; 6. Gr. 5 : 5a - vedere de ansamblu.
1. "The sand quarry", view from the north; 2. "The sand quarry", view from the east; 3. Sector B - western profile;
4. Pit 5a - detail; 5. Grundris S1, view from the north; 6. Pit 5-5a - general view.

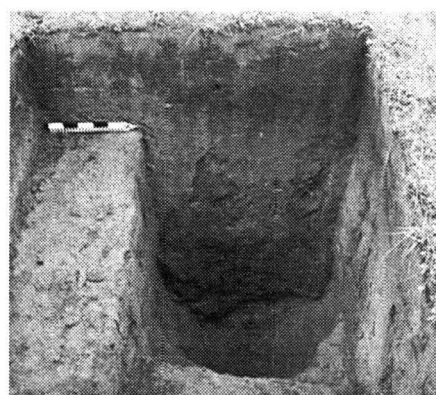
1

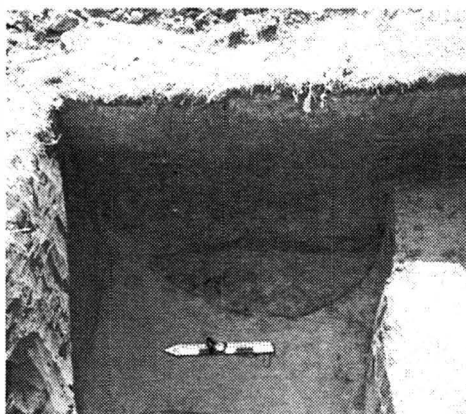
2

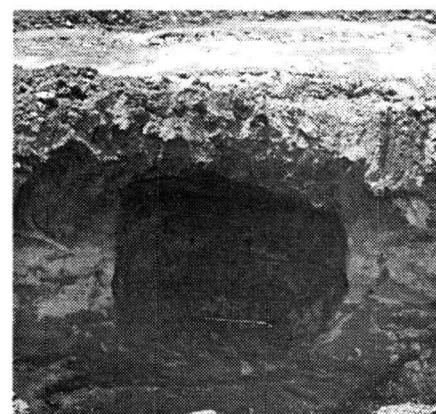
3

4

5

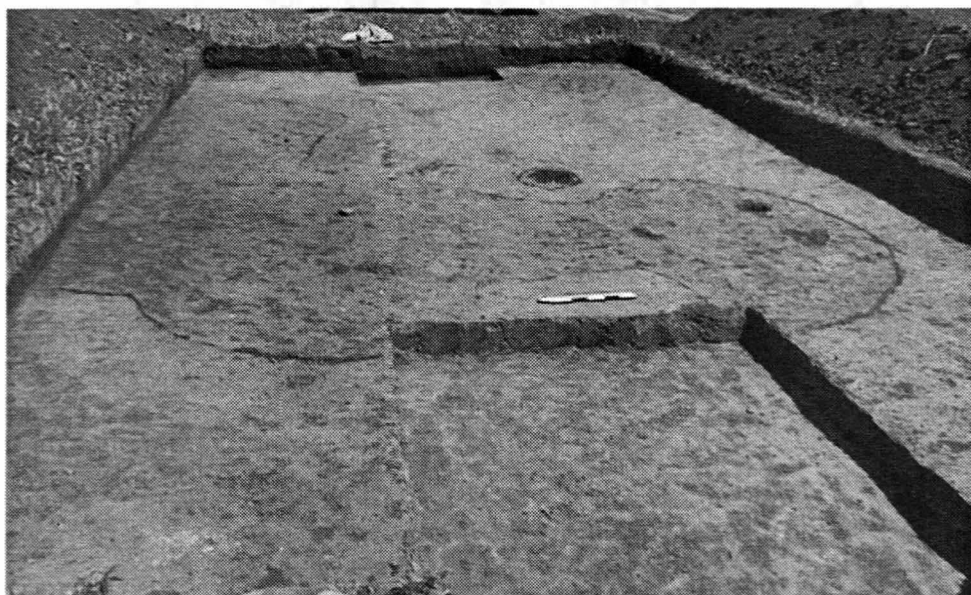

6

Planșa / Plate VII

1. Gr. 2 - umplutură; 2. Gr. 2 - pietre depuse; 3. Gr. 9 - profilul de est; 4. Gr. 21 - profilul de vest; 5. Gr. 20 - partea inferioară; 6. Gr. 13.

1. The pit no. 2 - the infilling; 2. The pit no. 2 - the laid down stones; 3. The pit no. 9 - the eastern section; 4. The pit no. 21 - the western section; 5. The pit no. 20 - the inferior part; 6. The pit no. 13.

1.

2.

Plasa / Plate VIII

1. Locuința 1 - vedere dinspre vest, la adâncimea de -0,35 m; 2. Locuința 1 - vedere dinspre est.
1. The house no. 1 - The view from west, 0,35 m depth; 2. The house no. 1 - The view from east.

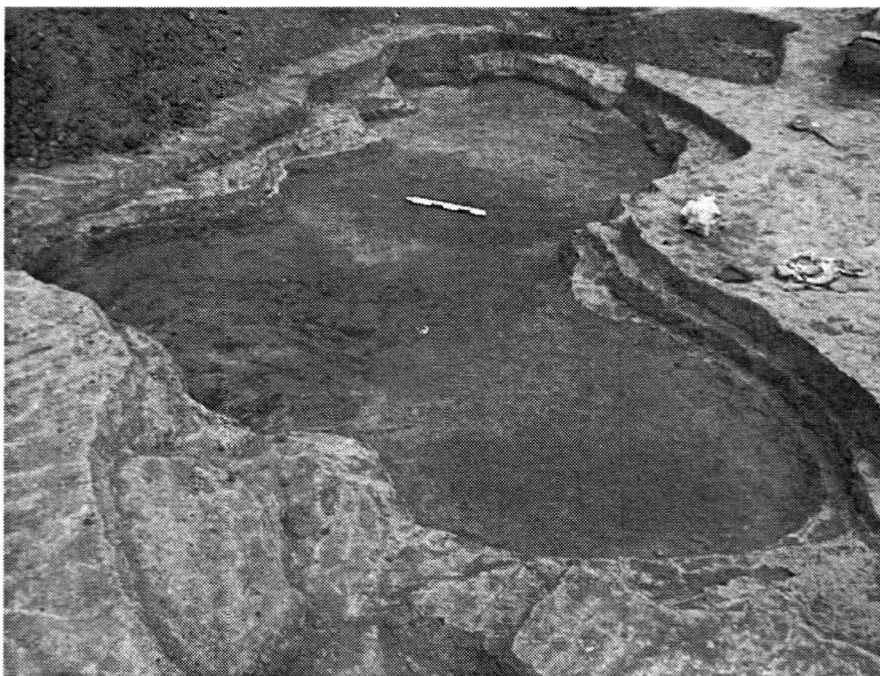
1.

2.

Planșa / Plate IX

1. Locuința 1 - vedere dinspre sud-vest, la adâncimea de - 0,50 m; 2. Locuința 1 - vedere dinspre nord-est.
1. The house no. 1 - the view from south - west, at 0,50 m depth; 2. The house no. 1 - the view from north - east.

1.

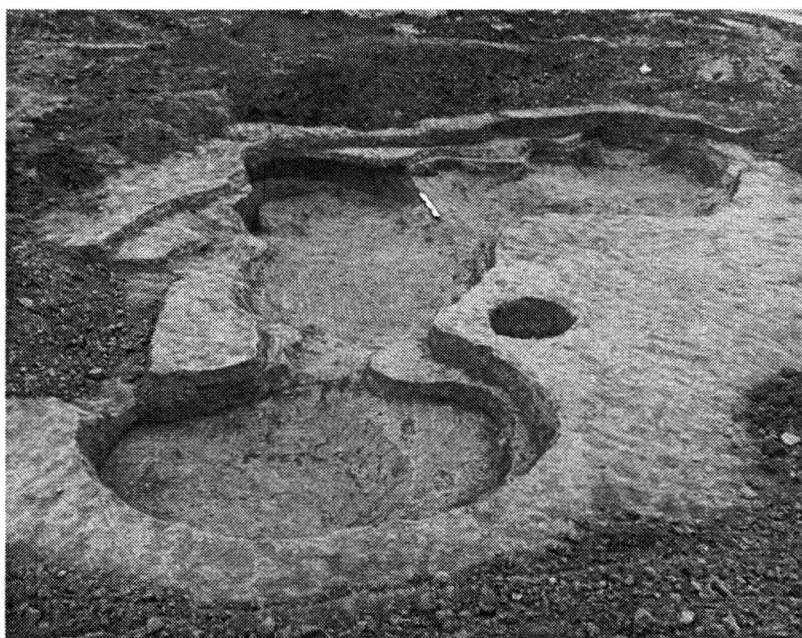
2.

Plansa / Plate X

1. Locuința 1 - trepte de construcție; 2. Locuința 1 - la nivelul sterilului.
1. The house no. 1 - construction steps; 2. The house no. 1 - at the steril level.

1.

2.

Planșa / Plate XI

1. Locuința 1 - la nivelul sterilului; 2. Locuința 1 - la nivelul sterilului.
1. The house 1 - at the steril level; 2. The house 1 - at the steril level.

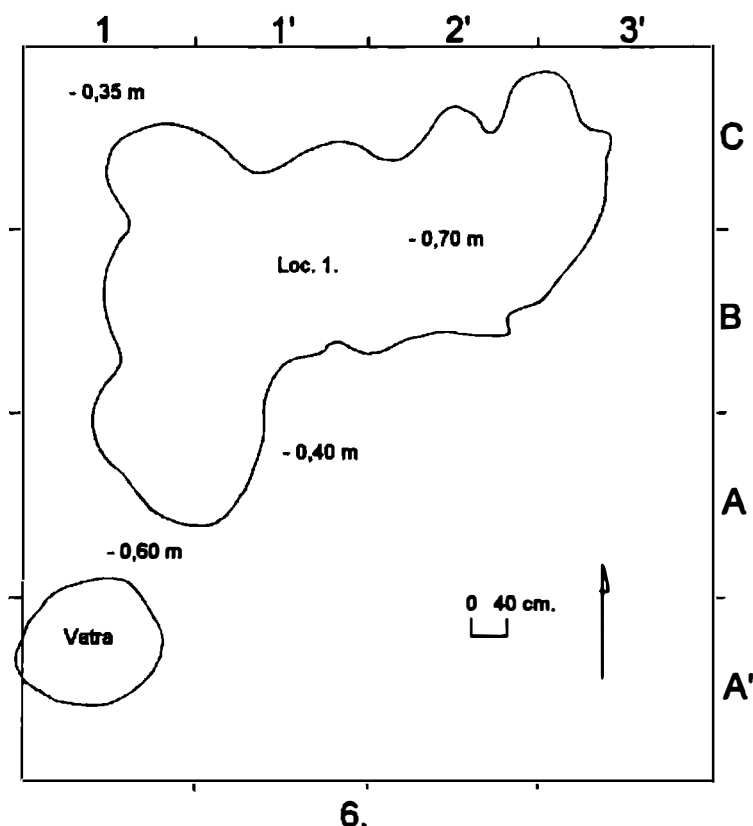
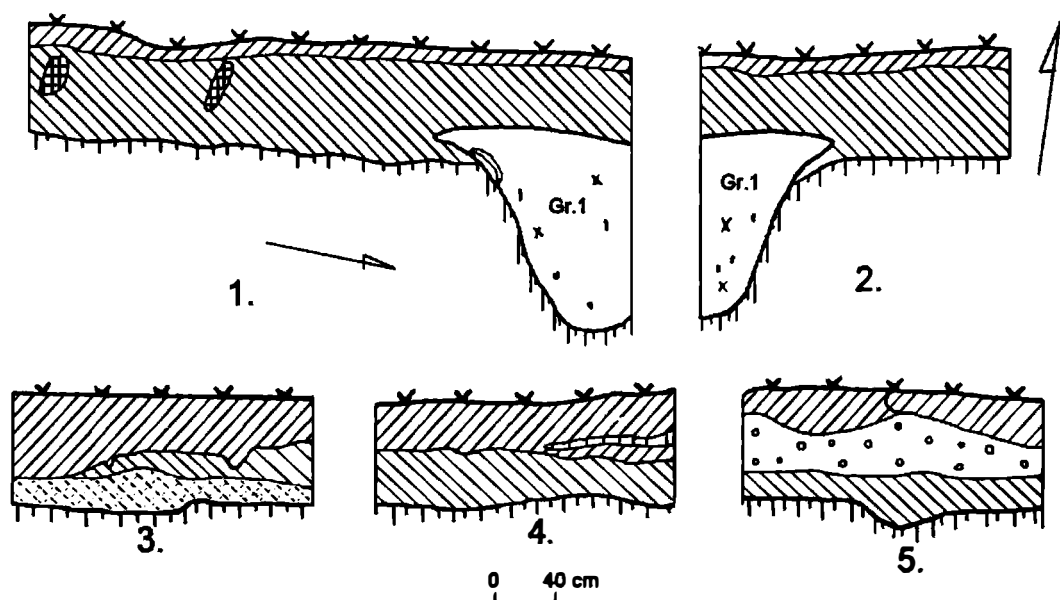
1.

2.

Planşa / Plate XII

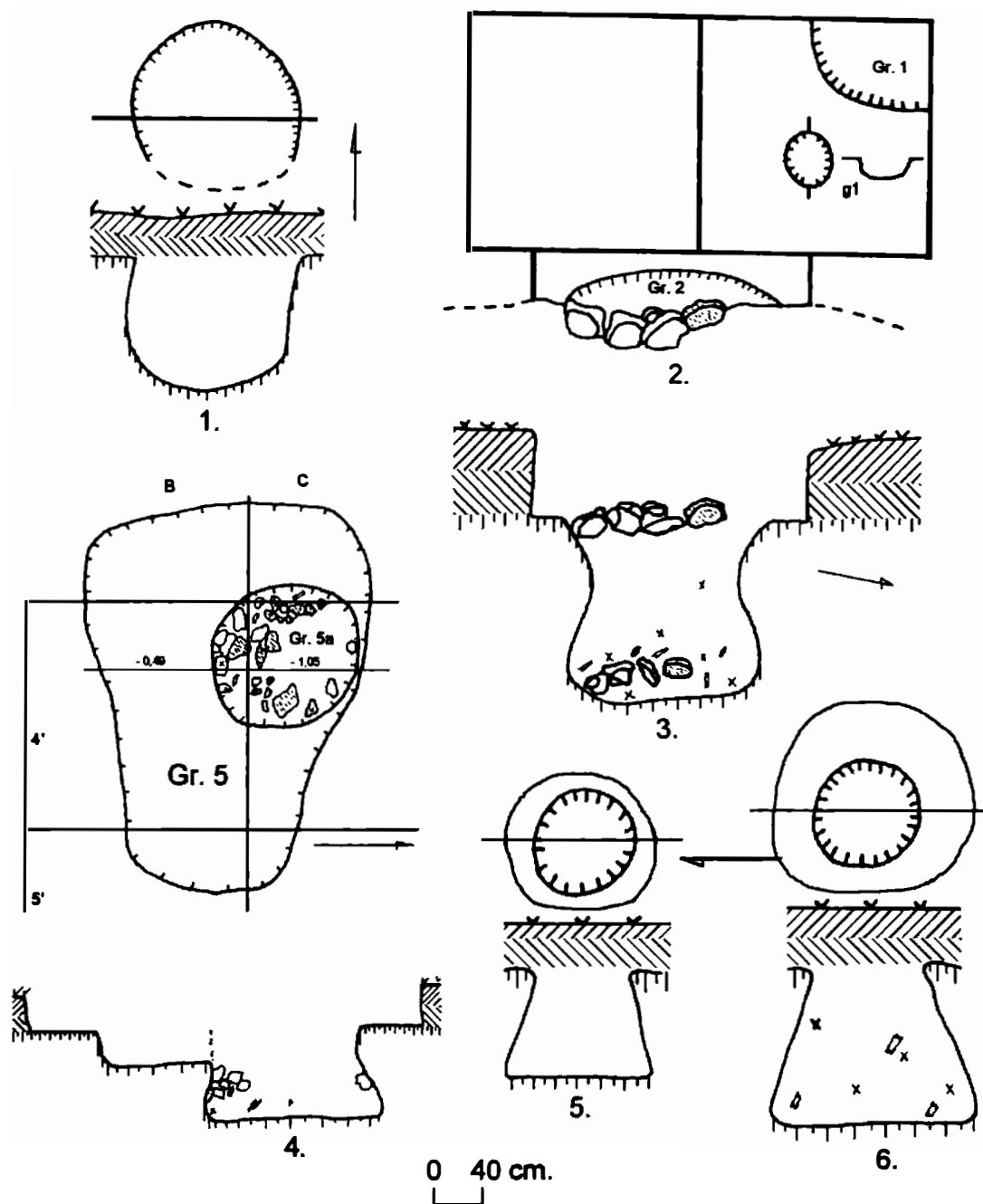
1. Vatra prăbuşită; 2. Groapa în care a fost amenajată vatra.
1. Crashed fire-place; 2. The pit in which the fire-place was set-out.

Planșa / Plate XIII

1. Profil vestic S1; 2. Profil nordic S1; 3. Profil vestic C2; 4. Profil estic C4; 5. Profil nordic C3; 6. Conturul L1, la ad. de 0,70 m și al gropii în care a fost amenajată vatra.

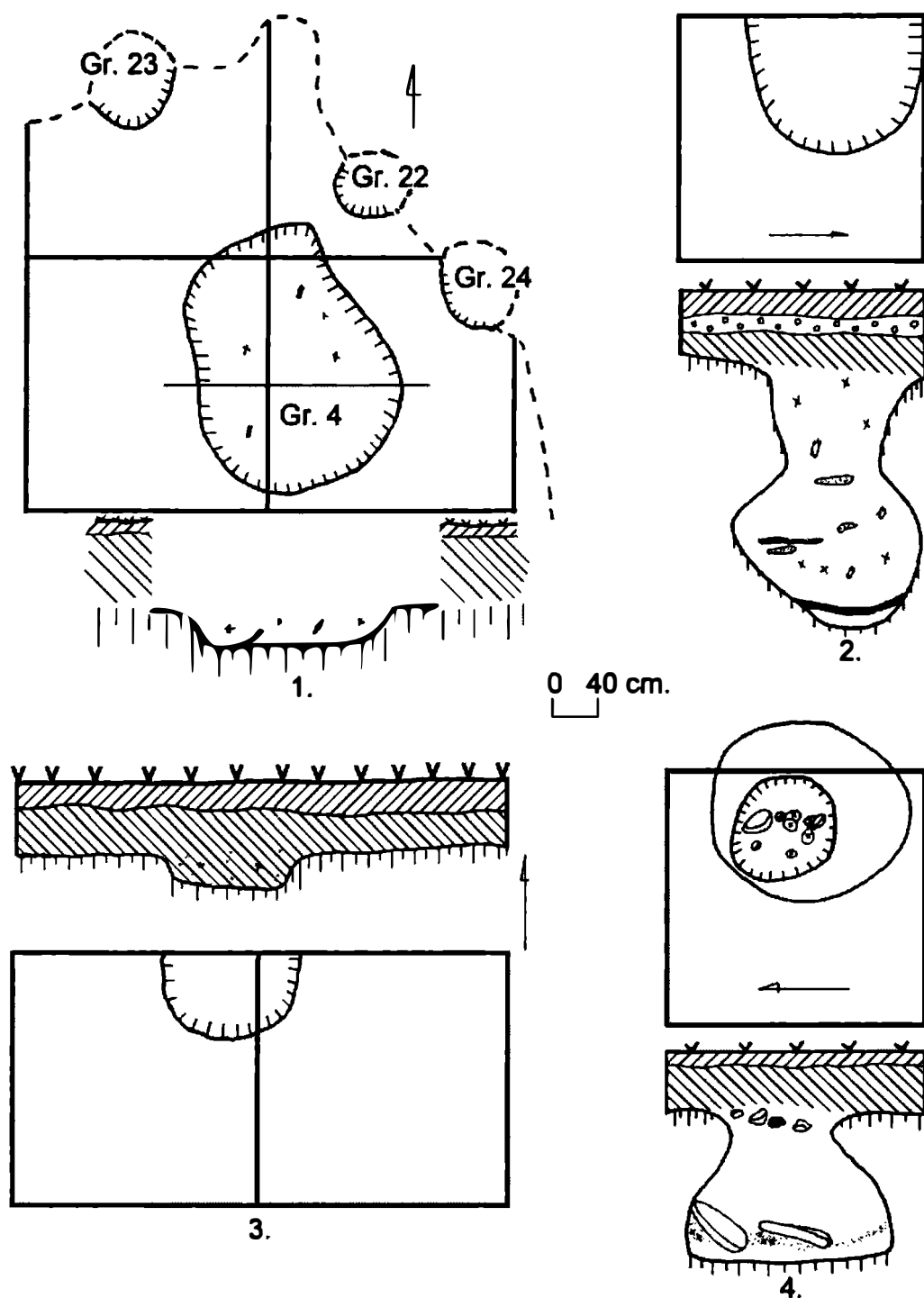
1. The S1 western section; 2. The S1 northern section; 3. The C2 western section; 4. The C4 eastern section; 5. The C3 northern section; 6. The L1 outline, at the 0,70 m depth and of the pit in which the oven was set-out.

Plansa / Plate XIV

1. Gr. 10; 2. Grundris S1 la ad. 0,7 m; 3. Gr. 2; 4. Gr. 5, 5a; 5. Gr. 7; 6. Gr. 9.

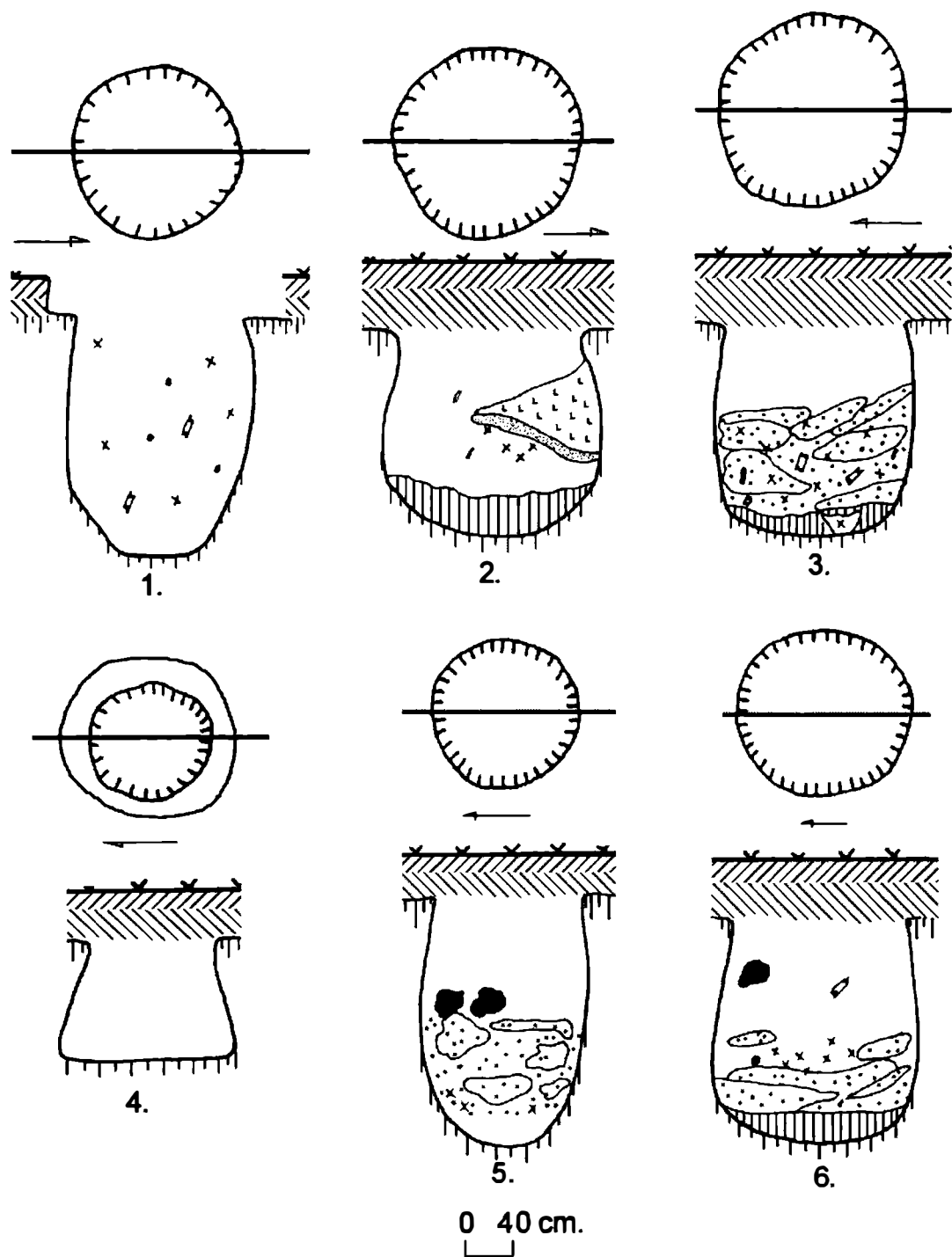
1. The pit no. 10; 2. The S1 plan at the 0,7 m depth; 3. The pit no. 2; 4. The pits no 5, 5a; 5. The pit no. 7; 6. The pit no. 9.

Planșa / Plate XV

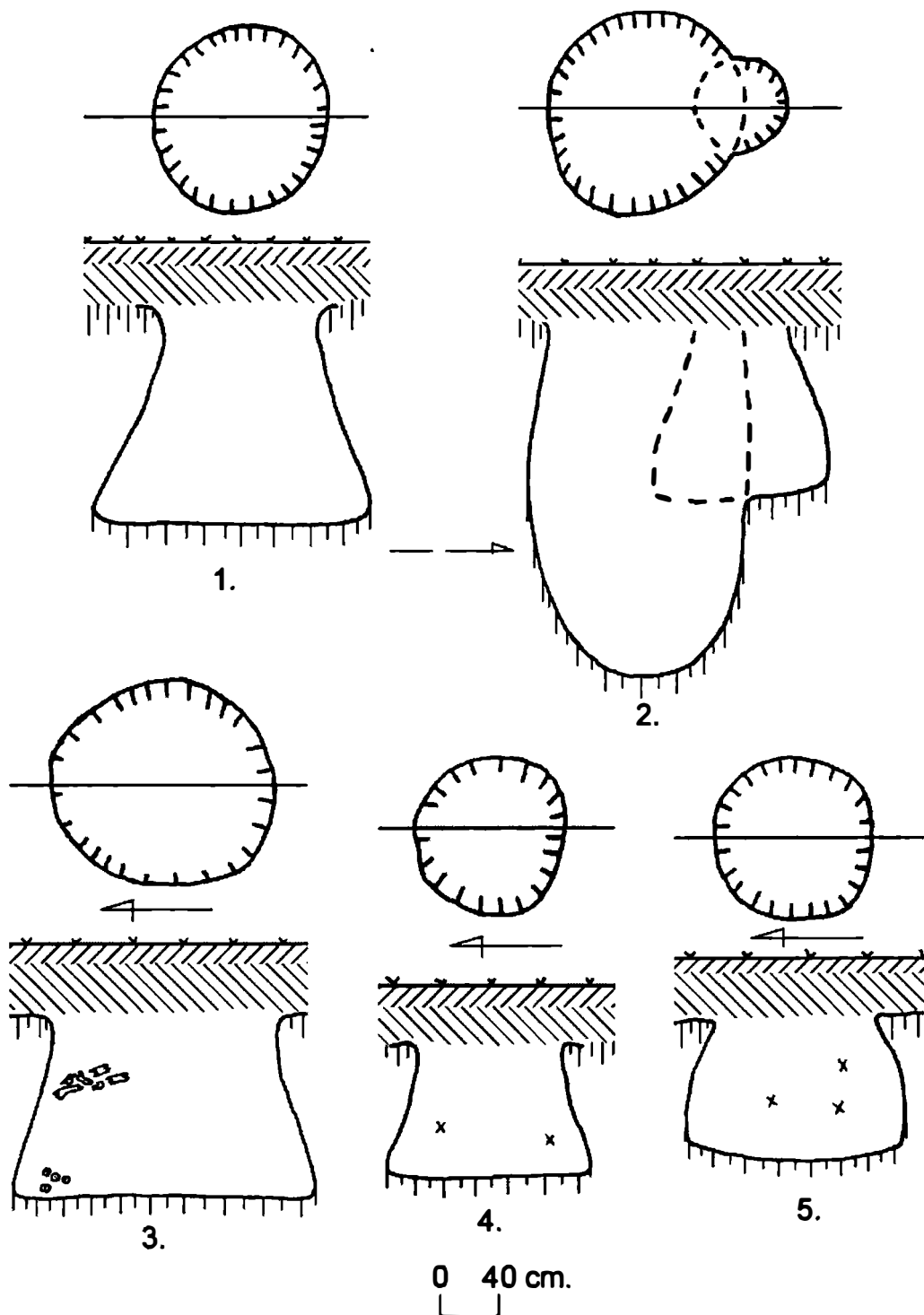
1. Grundris S7 - Gr. 4, Gr. 22, Gr. 23 și Gr. 24; 2. Gr. 21; 3. Gr. 19; 4. Gr. 20.

1. The S7 plan - The pits no. 4, 22, 23 and 24; 2. The pit no. 21; 3. The pit no. 19; 4. The pit no. 20.

Planşa / Plate XVI

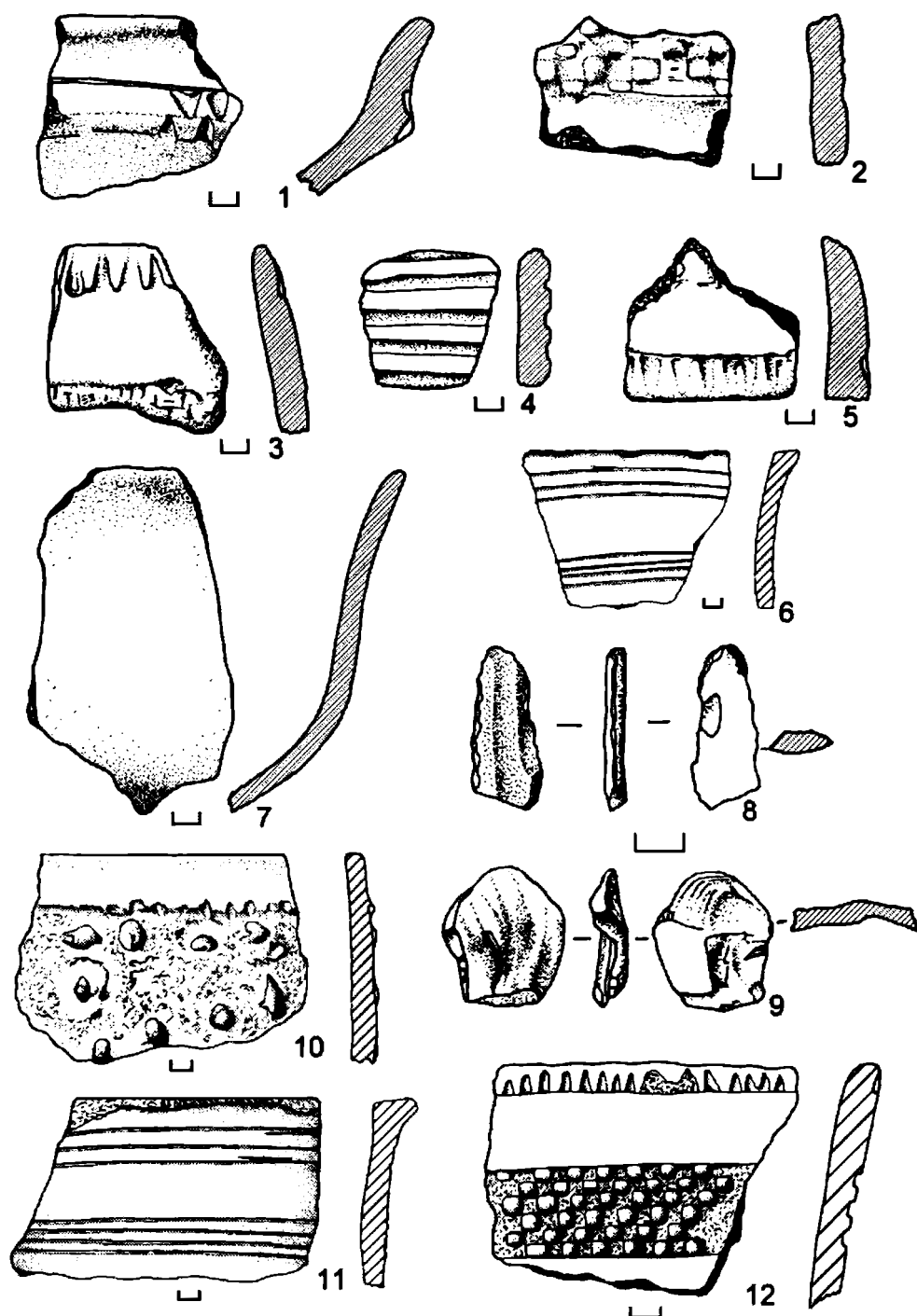
1. Gr. 3; 2. Gr. 13; 3. Gr. 11; 4. Gr. 8; 5. Gr. 15; 6. Gr. 16.
 1. The pit no. 3; 2. The pit no. 13; 3. The pit no. 11; 4. The pit no. 8; 5. The pit no. 15; 6. The pit no. 16.

Planşa / Plate XVII

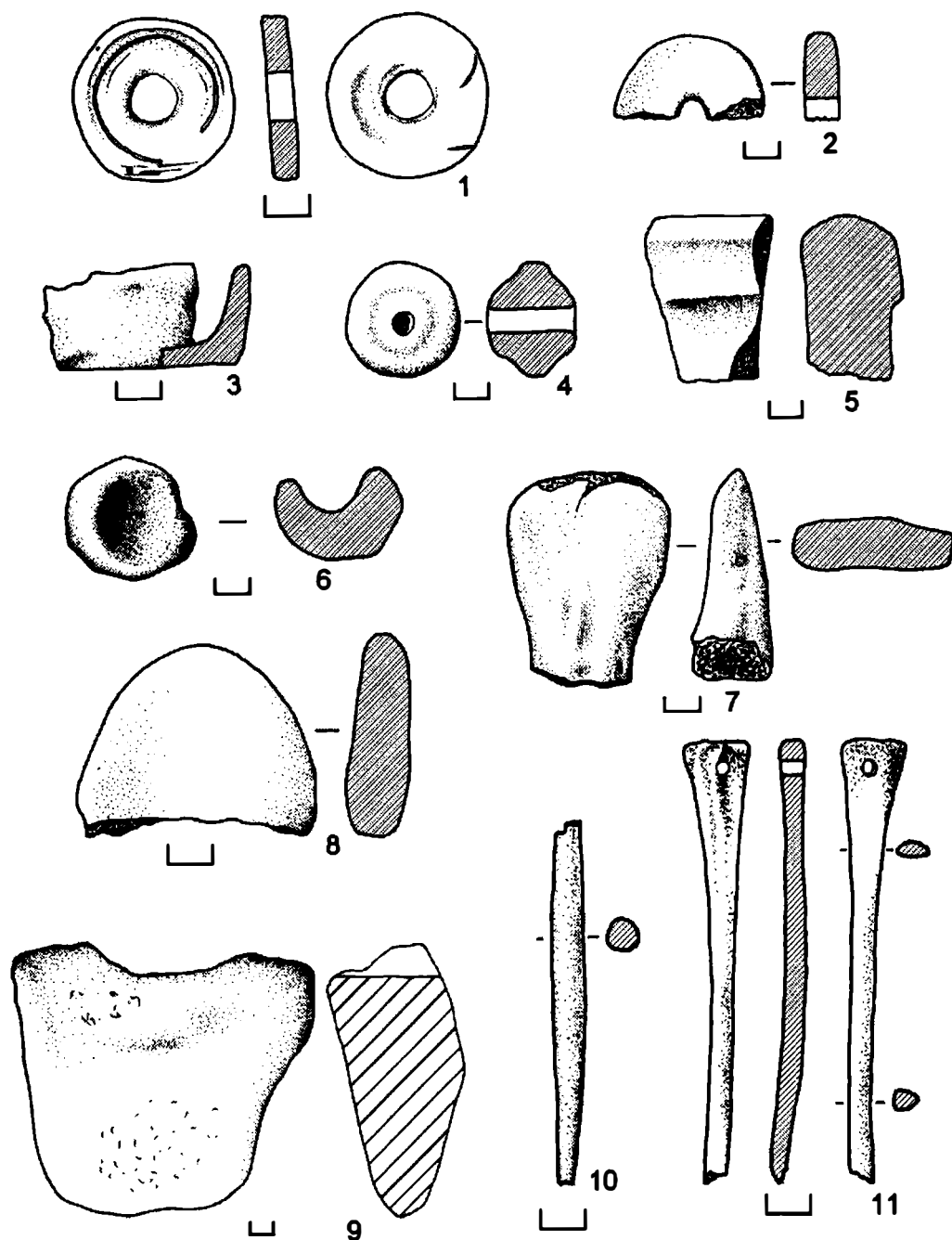
1. Gr. 17; 2. Gr. 18 - Gr. 18a; 3. Gr. 14; 4. Gr. 6; 5. Gr. 12.

1. The pit no. 17; 2. The pits no. 18, 18a; 3. The pit no. 14; 4. The pit no. 6; 5. The pit no. 12.

Planşa / Plate XVIII

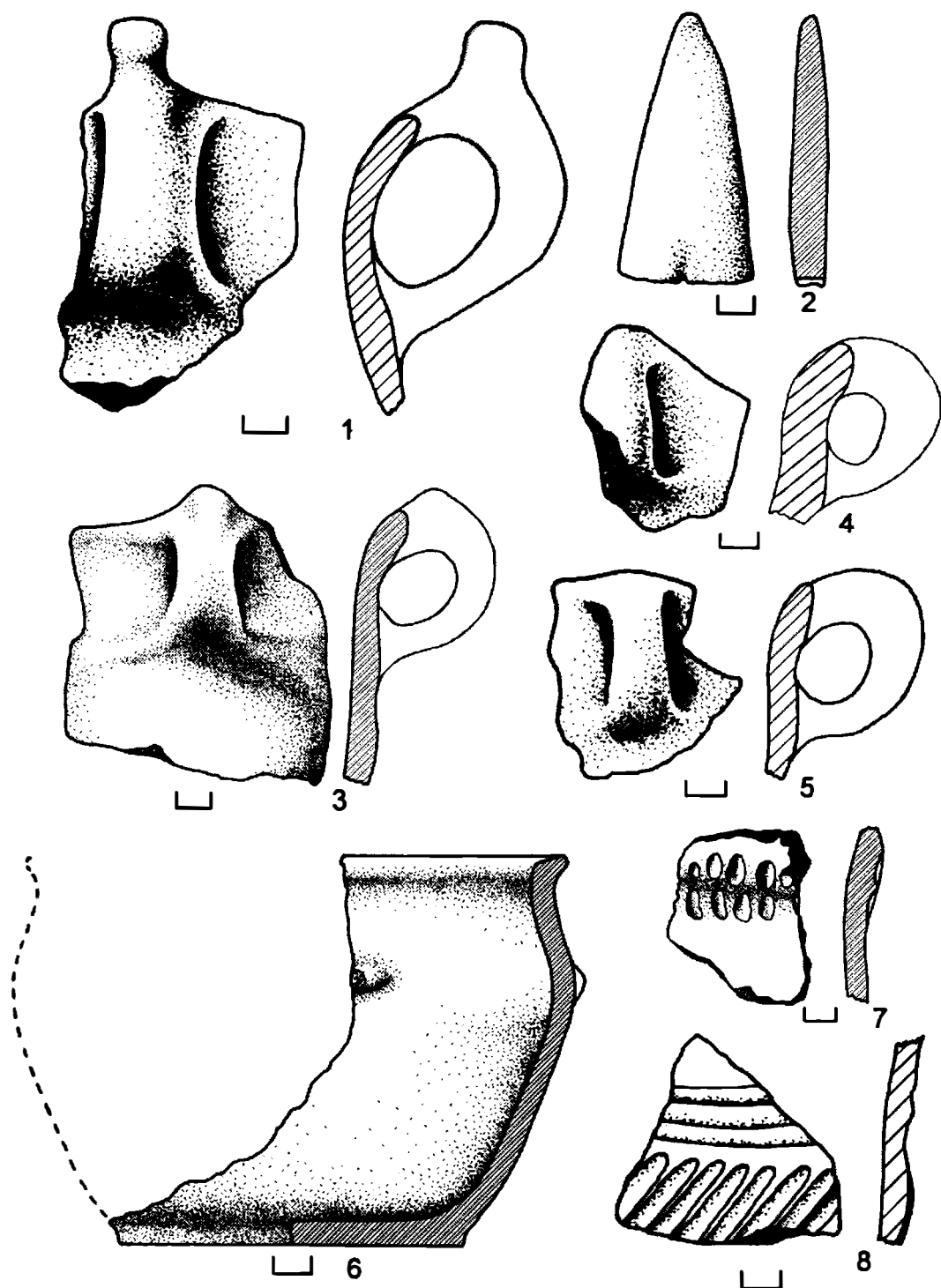
Cultura Precucuteni: 1 - 7, 10 - 12 ceramică; 8. lamă silix; 9. aşchie silix.
 The Precucuteni culture: 1 - 7, 10 - 12; pottery; 8. silix lamina; 9. silix chip.

Planșa / Plate XIX

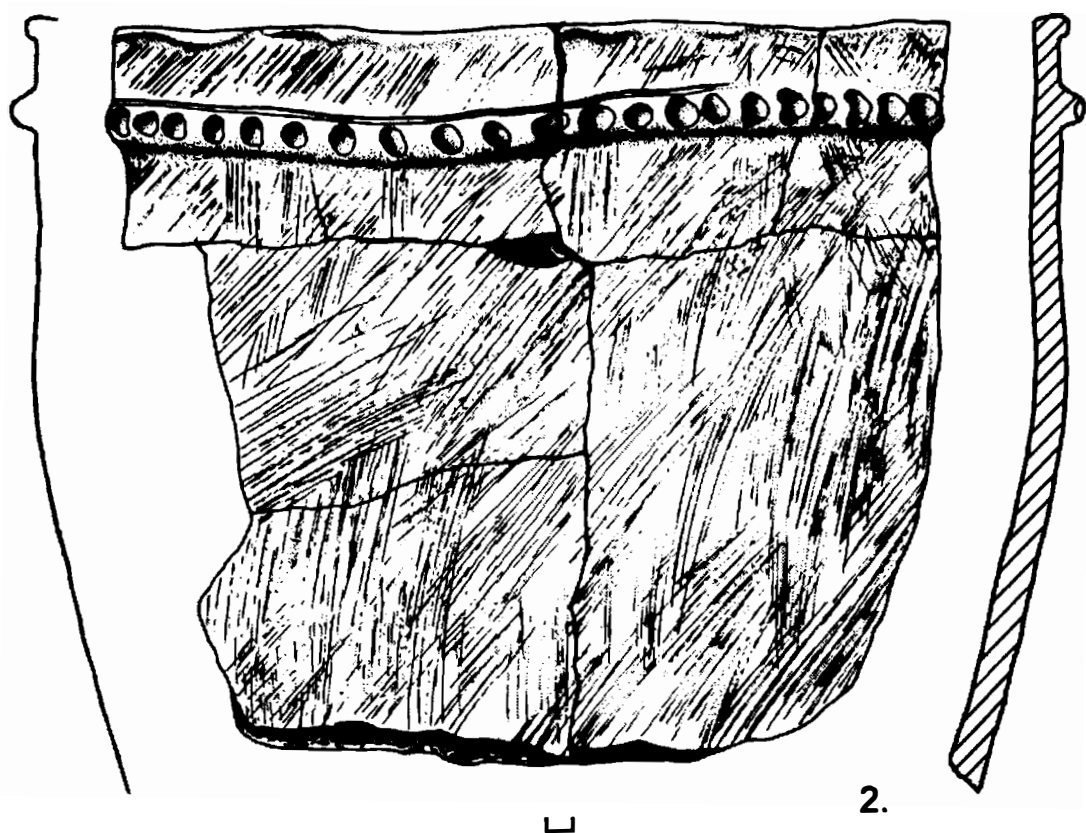
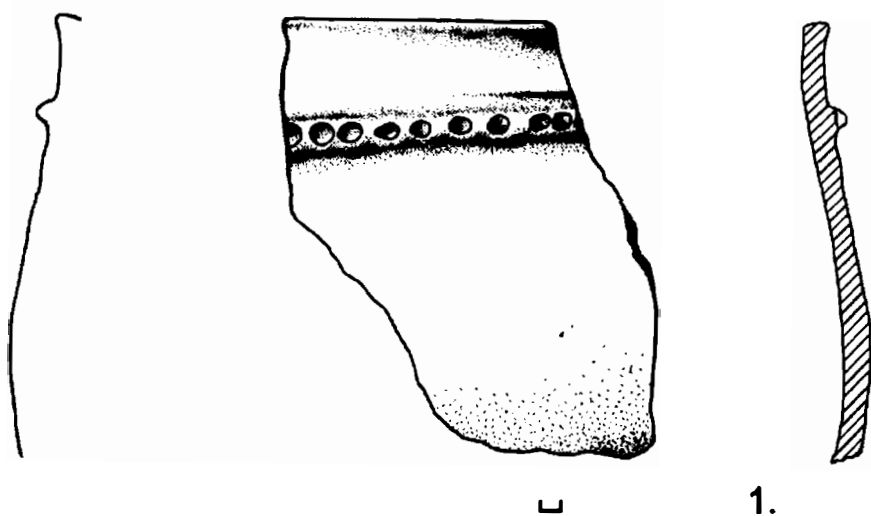
Cultura Noua: 1. Rotiță de car miniatural; 2. Fragment de rotiță/ disc confecționată din gresie; 3. Vas miniatural; 4. Fusaioală; 5. Fragment de gresie prelucrată; 6. Pahar miniatural de tip degetar; 7. Fragment toporas/toartă din lut; 8. Fragment lustruitor din piatră; 9. Fragment topor lucrat din tuf vulcanic; 10. Fragment de ac de os foarte bine lustruit; 11. Ac de os perforat la un capăt.

The Noua culture: 1. Miniatural wagon wheel; 2. Small wheel/disc fragment made of flagstone; 3. Miniatural vessel; 4. Spindle-head; 5. Worked flagstone fragment; 6. Thimble miniatural glass; 7. Small clay axle/handle; 8. Polishing stone fragment; 9. Volcanic axe tuff fragment; 10. Bone needle fragment well polished; 11. Bone needle perforated at one side.

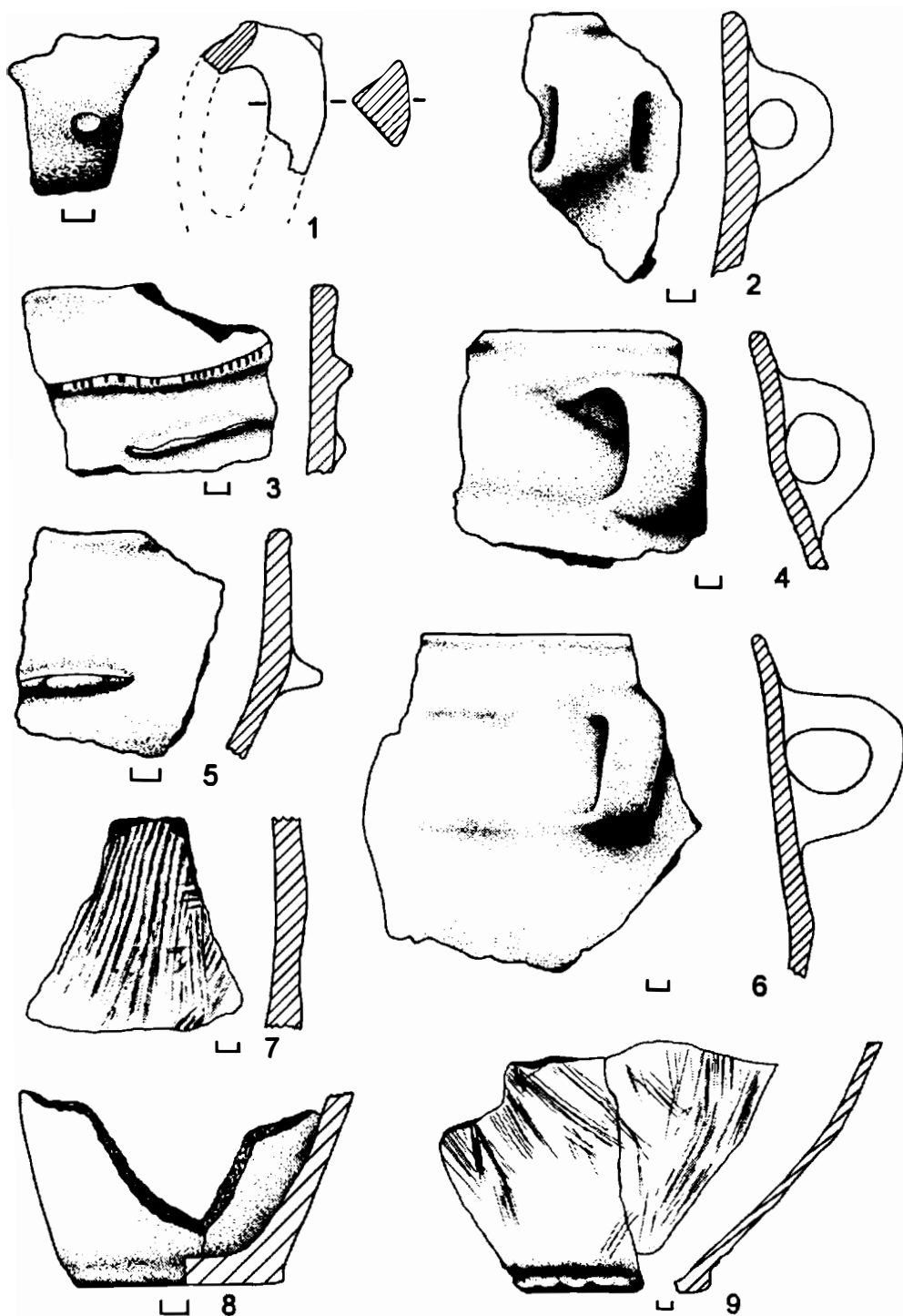
Planșa / Plate XX

Cultura Noua: 1,3-5. Fragmente de cești cu toarte supraînălțate; 6. Oală; Cultura Cucuteni - Ariușd: 2. Fragment coadă lingură; Cultura Coțofeni: 7. Ceramică; Cultura Wiettenberg: 8. Ceramică.
 The Noua Culture: 1,3-5. Cups fragments with overriden handles; 6. Pot; The Cucuteni - Ariușd culture: 2. Tail spoon fragment; The Coțofeni culture: 7. Pottery; The Wiettenberg culture: 8. Pottery.

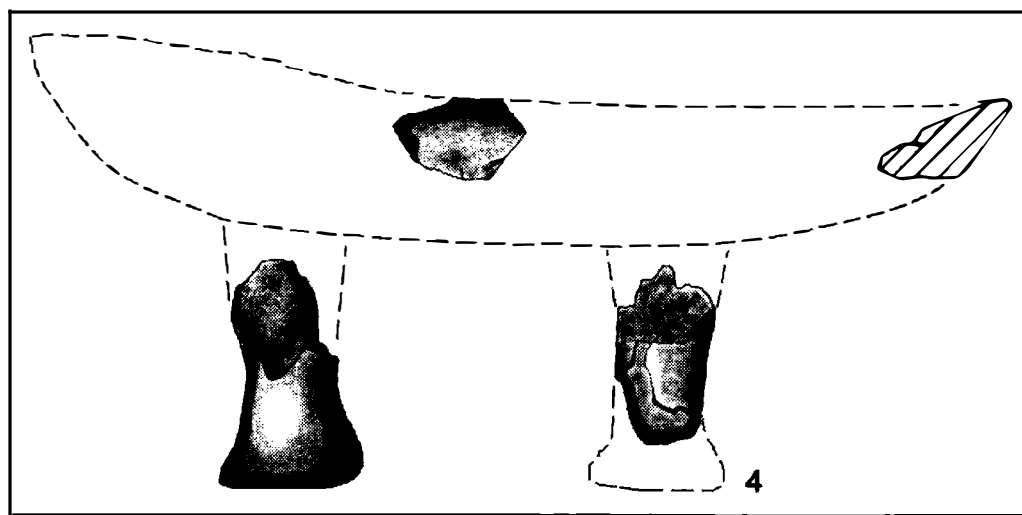
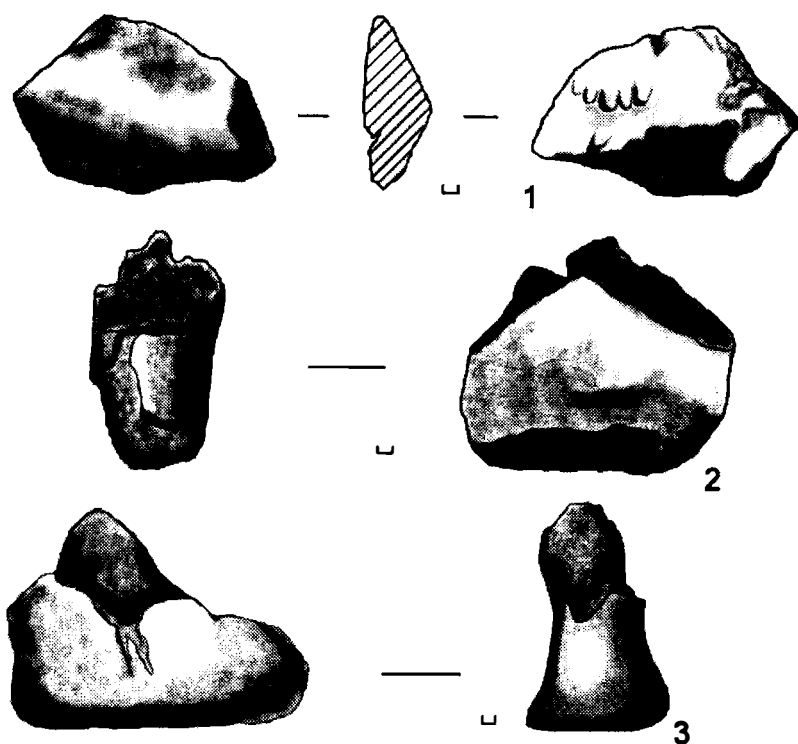
Planşa / Plate XXI

Cultura Nouă: 1. Vâs-borcan; 2. Vâs cu suprafața striată.
The Noua Culture: 1. Sack-shaped vessel; 2. Ridged surface vessel.

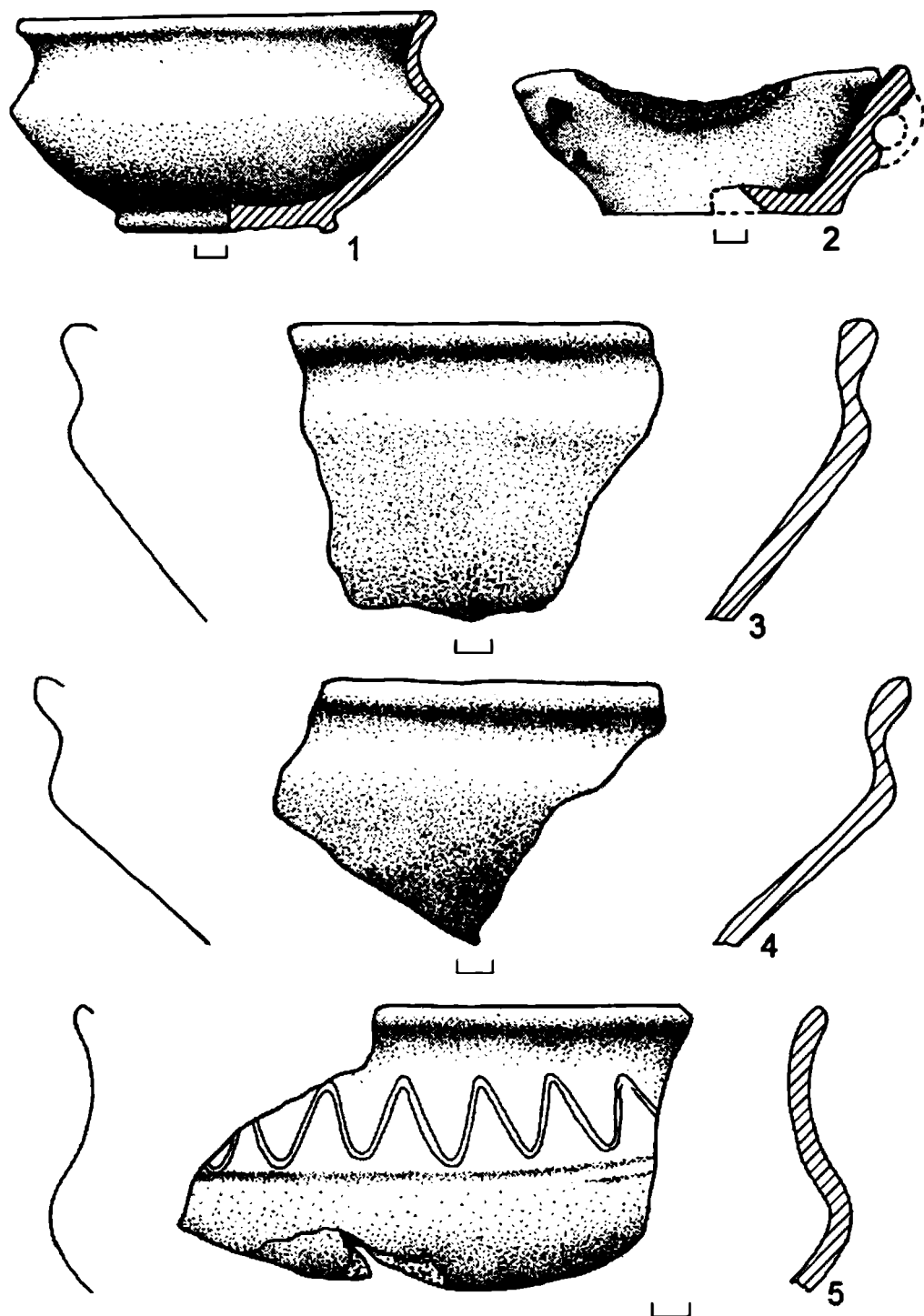
Planşa / Plate XXII

Cultura Noua: 1-9. Ceramică.
The Noua Culture: 1-9. Pottery.

Planşa / Plate XXIII

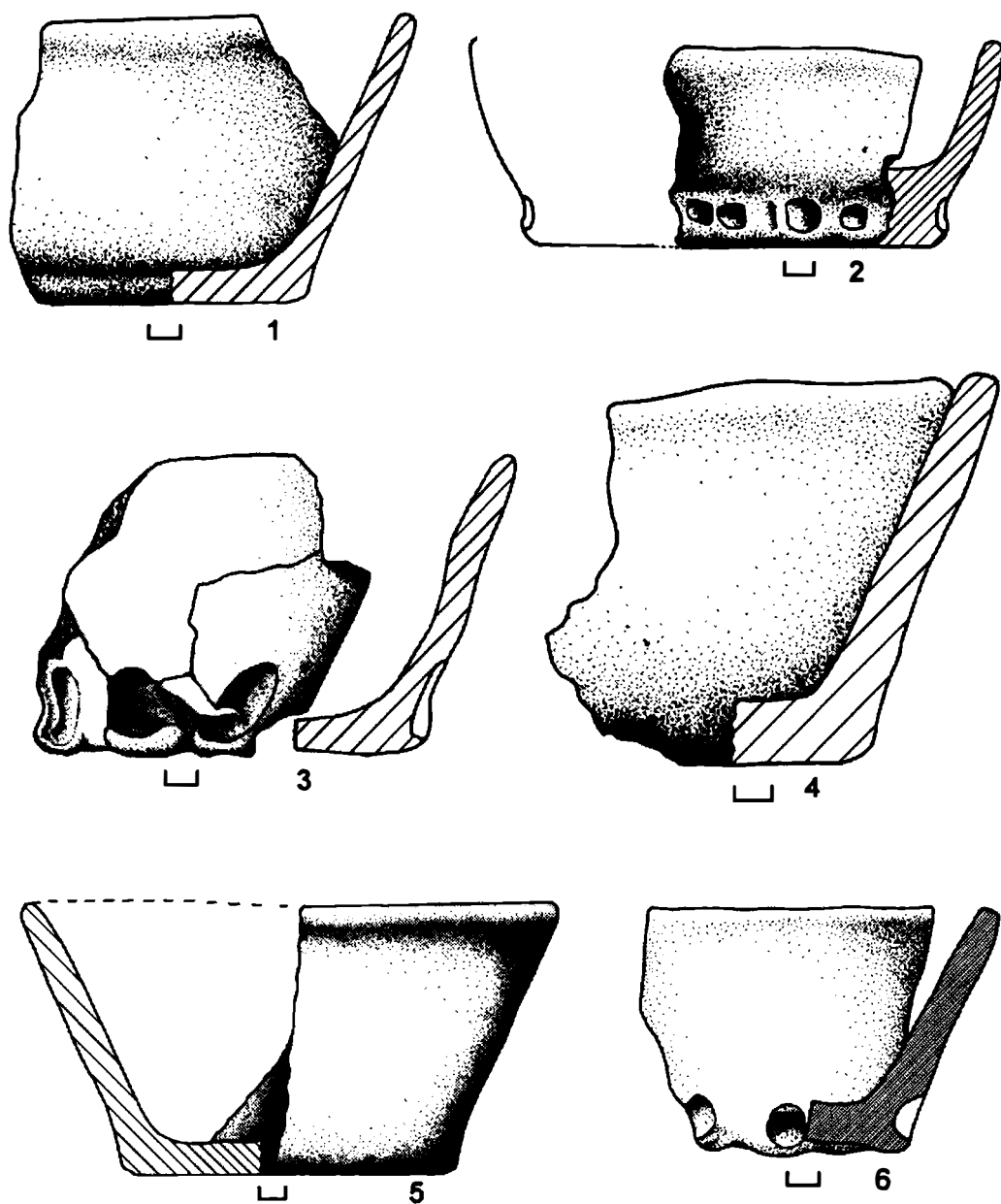
Cultura Noua: 1-3, Fragmente lipitură; 4. Reconstituirea grafică a vetrei portabile.
 The Noua Culture: 1-3, Wall fragments; 4. Graphical restoring of the portable oven.

Planşa / Plate XXIV

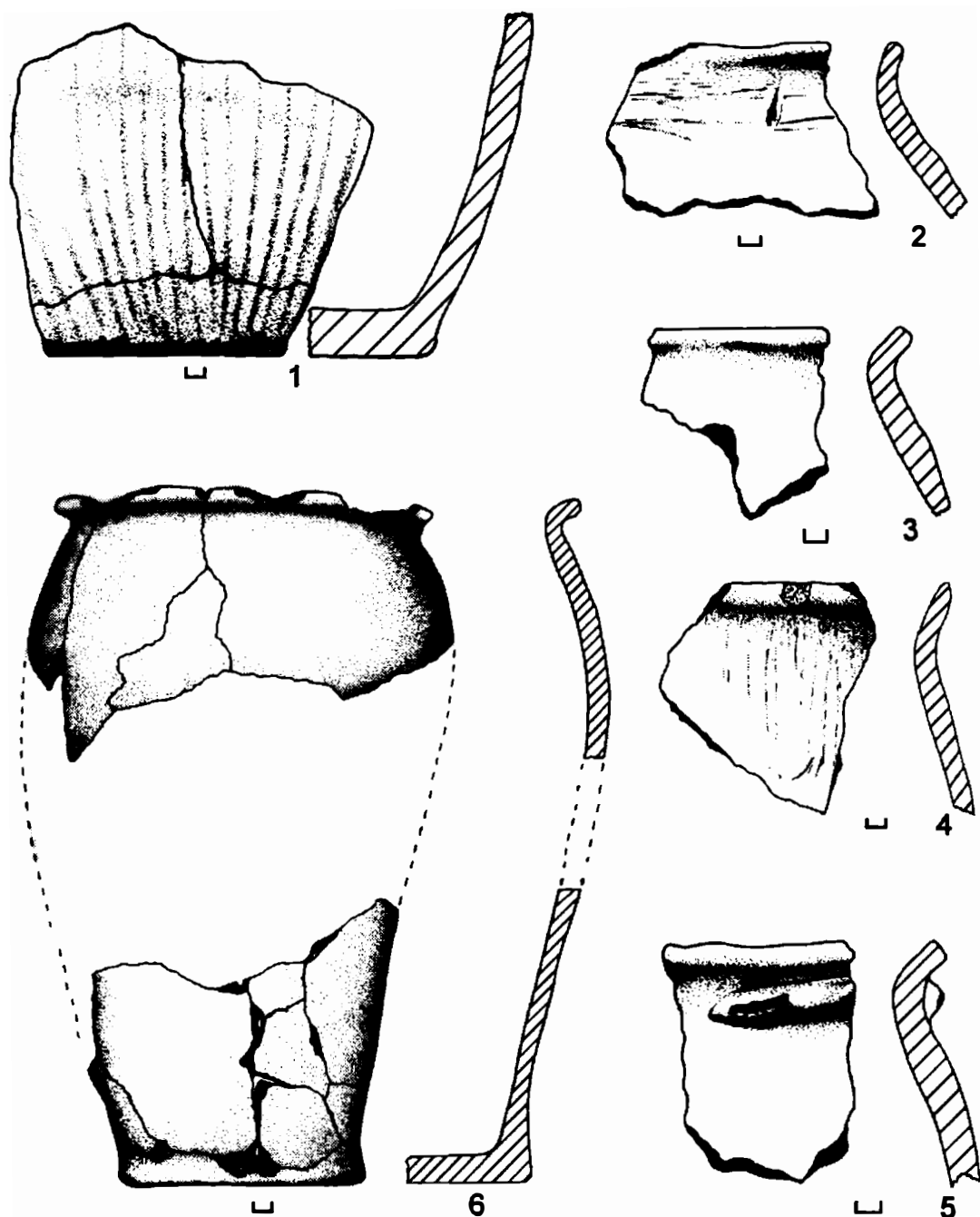
Cultura dacică: Ceramică lucrată la roată: 1. Căniță cu fundul inelar; 3,4. Străchini; 5. Castron, ornamentat cu incizii fine dispuse în valuri; Ceramică lucrată cu mâna: 2. Cească-opăit cu o toartă.

The dacian culture: The wheel-made pottery: 1. The cup with innelar bottom; 3,4. Tureens; 5. Bowl decorated with incised waves; Hand-made pottery: 2. Handled rhyton-clip.

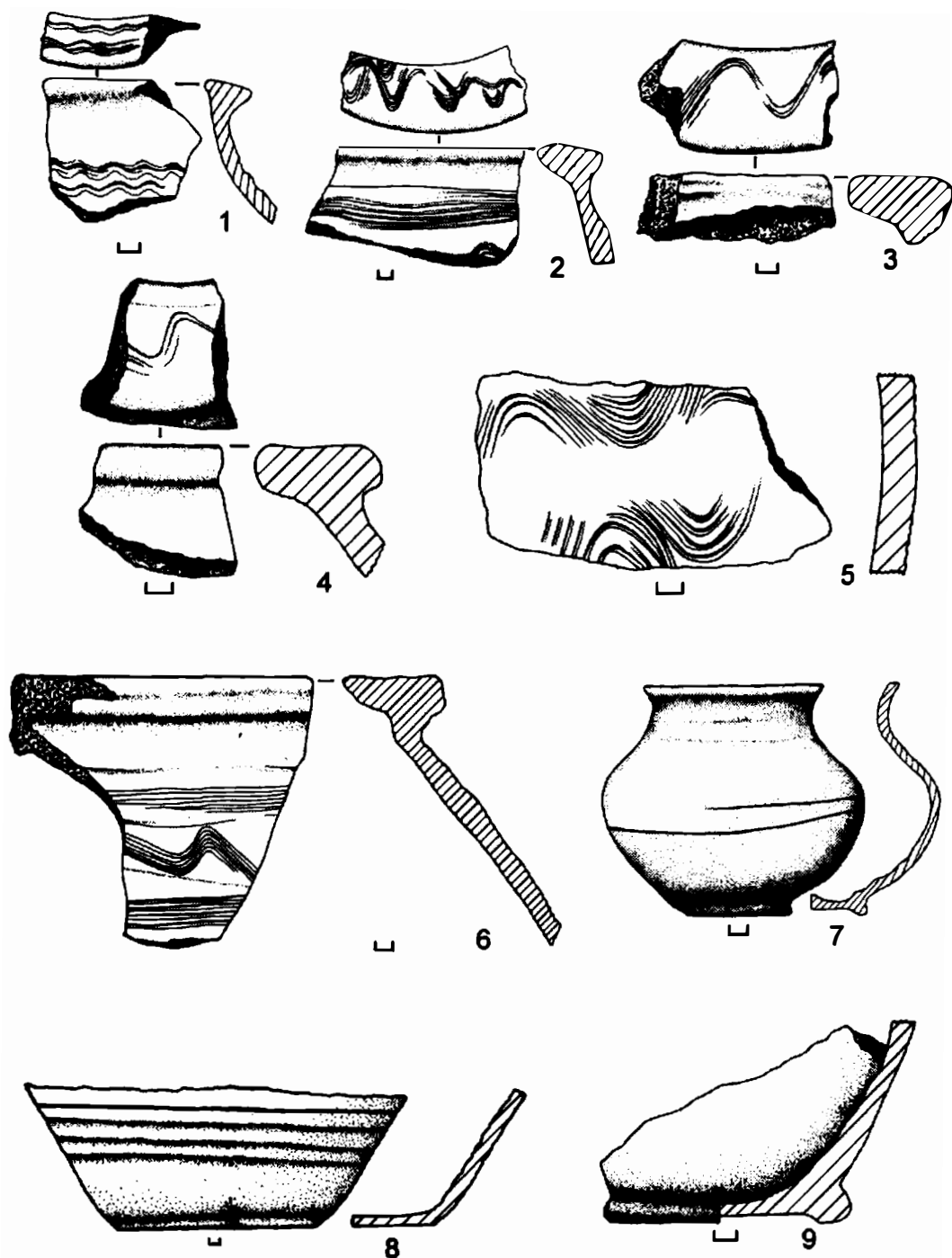
Planșa / Plate XXV

Ceramică sec. IV.d.Ţhr: Ceramică grosieră, lucrată cu mână; 1-6. Cesti-opaij de formă tronconică.
Pottery from the 4th century: Hand-made coarse pottery; 1-6. Tronconical rushlight cups.

Planșu / Plate XXVI

Ceramică sec. IV.d.Chr.: Ceramică grosieră, lucrată cu mână: 1. Jumiătatea inferioară a unui vas; 2-6. Oale borcan.
 Pottery from the 4th century: Hand-made coarse pottery; 1. The inferior half of a pot; 2-6. Suck-shaped vessels.

Planşa / Plate XXVII

Ceramică grosieră lucrată la roată, din sec. IV. 1-4, 6. Vase de tip krausengefasse; 5. Fragment perete; 8. Fund de vas de provizii; Ceramică fină lucrată la roată: 7. Oală; 9. Fund înclat.
 The 4th century pottery. Course wheel-made pottery from the 4th century. 1-4, 6. Krausengefasse type vessels; 5. Wall fragment; 8. Supply vessel bottom; Wheel-made fine fabriced pottery: 7. Pot; 9. Innejar bottom.